חסידות · ברסלב · ספרים של תלמידים

קונטרס תורה אור

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

קונטרס תורה אור

מקור הטקסט: אור ברסלב

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/קונטרס-תורה-אור/
הקובץ נוצר ב־15 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

קונטרס תורה אור 4
א 4
ב 5
ג 6
ד 7
ה 7
ו 7
ז 7
ח 9
ט 11
י 15
יא 17
יב 19
יג 20
יד 21
טו 21
טז 22
יז 23
יח 23
יט 24
כ 25
כא 25
כב 26
כג 27
כד 28
כה 28
כו 29
כז 30
כח 30
כט 30
ל 31
לא 31
לב 31
לג 32
לד 32
לה 33
לו 34
לז 34
לח 34
לט 35
מ 36
מא 36
מב 36

קונטרס תורה אור

מגודל מעלת לימוד התורה ע"פ רבינו הקדוש
לוקט על ידי הרה"ח ר' שמואל צ'צ'יק ז"ל

א

כתב בהקדמת ביאור הליקוטים להגה"צ ר' אברהם בר"נ זצ"ל וזל"ה שם כבר הודיענו רבינו ז"ל שגם המצוות שיש עליהם טעמים הגשמיים יש להאמין שהעיקר הוא טעמים הרוחניים לאין סוף שנמצא בה, כי אורייתא וקב"ה כולא חד, וכן במצות תלמוד תורה העולה על כל המצוות כמבואר מזה גם בספר המדות (לימוד ל"ג) בזה"ל, הרגל הלימוד עולה על קיום כל המצוות. אעפ"י שבפשיטות כל טעם הנגלה הוא למען דעת איך להתנהג בכל דבר, את הדרך אשר נלך בה ואת המעשה וכו', אבל גם בזה כל עיקר המצוה הוא בלשון סגולה להצלחת הנפש, כפי טעמים רוחניים אשר בה, (ועיין בספר המדות (לימוד י) בזה"ל, כל ידיעה במשפטי התורה וכו' הידיעה הזאת בעצמה היא הצלחת הנפש) וכן מבואר בדחז"ל במס' זבחים לענין הלימוד שבהלכות קדשים שהוא הילכתא למשיחא, אבל דרוש וקבל שכר, והנה כאשר יצא מפי רבינו ז"ל כמה דברים נוראים בהכרח למוד ספרו כי גם מיום התגלות הסתרי תורה שבזוה"ק תהי' בזה לבד הסגולה להצלחת הנפש כמבואר בזה בדברי האריז"ל, גם לענין הלימוד בכל חכמת הקבלה שנתגלה על ידו, רק שלא כ"א ראוי לזה הלימוד שבקבלת האריז"ל מלשונות ההגשמה אשר בה, ולהבלתי ראוי מגיע קלקול ח"ו כמובא מזה בס' חיי"מ אבל להראויים לזה מאד מאד מוכרחים דבריו והשגותיו הק', ורבינו ז"ל קרא פ"א לספר עץ החיים בשם ספר מוסר, ואמר בזה"ל סע א טייער מוסר ספר סע איז [איזה ספר מוסר יקר הוא], והפליג מאד ביקר מעלתו, ועתה כפי המובן ברוממות רבינו ז"ל יש גם מזה בעצמו להבין מרחוק מרוממות לימוד תורתו והצלחת הנפש שזוכים ע"י כל דיבור ודיבור שבה. ואגב אורחא הנני להזכיר מה שמובא מזה קצת בהשיחות שאחר הספו"מ (וגם בלק"ה מובא מזה) שרבינו ז"ל הפליג מאד לפני מוהרנ"ת בעוצם כח התורה להוציא את האדם מכל מיני טנופת, ואמר לו רבינו ז"ל בזה הלשון גלייך דוא וייסט דעם כח פון דער תורה? [וכי אתה יודע את כח התורה?] (מובא בחיי מוהר"ן) אני נהר המטהר וכו', מבואר ג"כ מדברי מוהרנ"ת שסובב העיקר על דברי תורתו הק', ובס' המדות באות צדקה (ח"ב ב) מבואר מעלת יקר הלימוד כי התורה והמעשר והשבת נותנים חיים גשמיים ג"כ. ועוד הנני לספר אשר ראיתי בבית אבי איש זקן אשר בימי נעוריו התחיל לנסוע לרבינו ז"ל

עם דודו שהיה מאנשי רבינו ז"ל. ודודו שיבח אותו קצת לפני רבינו ז"ל שהוא בר אוריין והתחיל רבינו ז"ל לעוררו על התמדת הלימוד ואמר לו בזה"ל, די ליפען זאלין דיר ניט צו שטיין [שהשפתיים לא ינוחו] (כי עדיין היה סמוך על שולחן חותנו) וגם אמר לו רבינו ז"ל בזה"ל, די תורה וועט דיך קוויקען, די תורה וועט דיך שטארקען [התורה תחיה אותך, התורה תחזק אותך], ועוד כמה וכמה שבחים חשב אז, ובסוף הרים את קולו ואמר לו בזה"ל, די תורה מאכט רייך [התורה מעשירה], וגם מבואר מדברי רבינו ז"ל לענין הצדיקים יחידי הדורות שקודם ירידת הצדיקים לזה העולם יש ביכולת להיות איש כשר ועובד את ה' גם זולת זה הצדיק ותורתו ומשבא לזה העולם אין ביכולת כלל לזכות זולתו וזולת תורתו למה שצריך לזכות, וכפי הנראה מדבריו הק' שזה נמשך מדרכי הש"י בהנהגת העולם זה לעומת זה, ובירידת הצדיק הרופא נפשו"ת לזה העולם, ברפואות ותחבושו"ת יקרות ונפלאות שלא נתגלו עדיין בעולם ושאין ביכולת לעמוד כלל נגדם אם לא בסגולות ורפואות הצדיק שנתחדשו וירדו כנגדם באלו העתים, והבלתי מתרפא בהם אבדה תקוותו ח"ו. עד כאן לשונו.

ב

ולפי כ"ז תבין ותתבונן ברוב ועוצם חיוב והכרח הלימוד בהתורה שבנסתר שזכינו ע"י רבינו ז"ל, כי הן המה התבלין המוכרחים להיצה"ר שבעת הלימוד, שע"ז אמרו חז"ל בראתי יצה"ר בראתי תורה תבלין (מס' קידושין דף ל), והעיקר הוא לימוד העיון שבה, כמבואר בדבריו הק' בליקו"מ קמא (תורה ק"א), שזה הוא הלימוד המסוגל להנצל על ידו מהתאוות והמדות רעות, ובספר המדות אות סוד מבואר, שבעיון עמוק בסודות התורה יכולים לפקוד עקרות ולרפאות חולאת הזו (שגם מזה מובן גודל מעלת זה הלימוד), וכאשר נקראים בשם סודות התורה, וכל דברי רשב"י בהזוה"ק והתקונים שנפתחו ויצאו ממקור החכמה דעתיקא סתימאה, וכן גם כל דברי הנחל הנובע משם ע"י רבינו ז"ל, שמחמת זה מבואר מדבריו הק' שגם הקובע לעצמו בכל יום שיעור הלימוד בספריו הק', לא יסתפק את עצמו בשיעור לימוד הפשוט, אבל יחלק את העתים, ויוסף לקבוע לעצמו שיעור לימוד העיון בספריו הק', עכ"ל. והנה מבואר מדבריו הק' שעיקר הסגולה להצלחת הנפש הוא בלימוד הנסתר, אלא שבלימוד הקבלה לא כל אפין שווין בזה, ובאמת להראויים לזה מאד מאד מוכרחים ללימוד הזה אבל להבלתי ראוי מגיע קלקול ח"ו וצריכים הרבה רחמי שמים לידע ולהבין מי זה ואיזהו אשר ראוי לבא אל הקודש פנימה לזכות ללימוד הקדוש והנורא הזה של חכמת הנסתר, והשי"ת יזכה לכל אחד

ואחד, שידע את הדרך אשר ילך בה ואת המעשה אשר יעשה, כי לאלה הראויים ללימוד הזה מאד מאד מוכרח הלימוד הזה לתיקון נפשם, אבל לימוד התורה שבנסתר שזכינו ע"י רבינו הק' נמ"ח ז"ל זאת התורה אשר שם רבינו הק' לעיני כל ישראל ותורתו הק' היא דבר השוה לכל נפש ונותנת לכל איש ואיש די מחסורו אשר יחסר לו והיא התבלין להיצה"ר אשר עומד בכל יום ויום על נפש איש הישראלי לעקור אותו משורש הקדושה, ובגודל כח אור התורה הקדושה מה שגילה רבינו הקדוש והנורא, יכולין לזכות לצאת מאפלה לאורה, לזכות לשבור את כל התאוות ומדות רעות ולעבוד את השי"ת באמת ביראה ואהבה.

ג

והנה אעתיק כאן כמה מאמרים קדושים מספרן של צדיקים אשר מגודל מעלת לימוד סתרי תורה מדברים, והנה איתא בזח"ג (רע"מ הי"א הי"ב) וז"ל, ישראל אקרון עבדים דכתיב עבדי הם ואקרון בנים דכתיב בנים אתם לה"א, בזמנא דידע ליה בר נש לקוב"ה בארח כלל, כדין אקרי עבד דעביד פקודא דמאריה, ולית ליה רשו לחפשא בגניזוי וברזין דביתיה, בזמנא דידע ליה בר נש בארח פרט, כדין אקרי בן רחימא דיליה, כבן דחפיש בגניזוי בכל רזין דביתיה, ואע"ג דאקרי בן לא יפוק גרמיה מכללא דעבד למפלח לאבוי בכל פולחנין דאינון יקרא דאבוי, והכי אצטריך לכל בר נש למיהוי לגבי אבוי בן לחפשא בגניזוי ולמודע רזין דביתיה ולאשתדלא אבתרייהו וכו', זכאה חולקיה דהאי בן דזכי לאשתדלא למודע בגנזי דאבוי ובכל רזין דביתיה כברא יחידאי דאשלטיה אבוי בכל גנזוי, ודא איהו יקרא דשליט על כולא, מאן דישתדל באורייתא למודע ליה לקוב"ה ובאינון גניזין דיליה אקרי בן לקוב"ה, כל חילי שמיא לית מאן דימחי בידיה בכל שעתא דאצטריך למיעל לגבי אבוי, זכאה חולקיה בעלמין כולהו וכו', דא איהו בר נש דקוב"ה אכריז עלוי בכל אינון חיילין ומשריין דכל עלמין ובכל אינון רקיעין אזדהרו בפלניא מהימנא דבי מלכא דכל גנזי דמאריה בידיה, זכאה איהו בהאי עלמא וזכאה איהו בעלמא דאתי מההוא יומא ולהלאה אשתמודע האי בר נש ואתרשים בעלמין כולהו, בשעתא דאצטריך כל חיילין ומשריין כולהו אזדהרן למיהוי גביה, וקוב"ה לא בעי אלא איהו בלחודוי וקלא אתער יאות הוא ליחיד למיהוי לגביה דיחיד ולאתעסקא יחיד ביחיד עכ"ל.

ד

ובהקדמת התיקונים איתא בנים מארי קבלה וכו', ובהקדמת מהרנ"ש לפרע"ח כתב כי מי שלא למד התורה עפ"י סוד אעפ"י שהשלים עבודתו בתכלית השלימות הוא רק בבחי' עבד וכו' אבל מי שלומד ועובד השי"ת בפנימיות החכמה בנסתרות התורה ועושה יחודים הוא בבחי' בן וכו'.

ה

ובברית מנוחה כתב כי מי שלא למד חכמת הקבלה של סודות ורזין דאורייתא לא זכה לפנימיות הקב"ה ית' ויתעלה וכו'.

ו

ובספר הקנה כתב כי אם ימצא אחד בעיר ושנים ממשפחה הלומד סתרי תורה האיש הזה הוא בעיקר בדעת השלם בלי חסרון ובזח"א (דף צ"ד) כתב יקרא דקוב"ה לאו איהו אלא לאינון דידעין ארחוי ומהכין בה באורח קשוט כדקא יאות עכ"ל, ופי' שם באהח"מ יקרא דקוב"ה שהיא סוד פנימיות התורה עכ"ל, וברע"מ זח"ג קנ"ג כתב והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע אלין אינון דקא משתדלין בזהר דא דאקרי ספר הזהר וכו' עיי"ש.

ז

והנה מבואר בליקו"מ קמא (תורה א), דע כי ע"י התורה נתקבלים כל התפילות וכל הבקשו"ת שאנו מבקשים ומתפללים והחן והחשיבות של ישראל נתעלה ונתרומם בפני כל מי שצריכין הן ברוחני הן בגשמי וכו' כי התורה נקראת אילת אהבים ויעלת חן שמעלה חן על לומדיה, ועי"ז נתקבלין כל התפלות והבקשות, כי איש הישראלי צריך תמיד להסתכל בהשכל של כל דבר ולקשר עצמו אל החכמה והשכל שיש בכל דבר כדי שיאיר לו השכל שיש בכל דבר להתקרב להש"י ע"י אותו הדבר, כי השכל הוא אור גדול ומאיר לו בכל דרכיו כ"ש חכמת אדם תאיר פניו, וזה בחי' יעקב, כי יעקב זכה לבכורה שהיא ראשית שהיא בחי' חכמה כ"ש ראשית חכמה וזה בחי' ויעקבני זה פעמים ותרגום אונקלוס וחכמני, וזה בחי' שמש כי השכל הוא מאיר לו בכל דרכיו כמו השמש וזה בחי' ואורח צדיקים כאור נוגה הולך ואור עד נכון היום, וזה בחי' חית לשון חיות כי החכמה והשכל היא החיות של כל דבר כ"ש החכמה תחיה וכו', אך מחמת שאור השכל גדול מאד א"א לזכות אליו כ"א ע"י בחי' נון שהיא בחי' מלכות כ"ש לפני

שמש ינון שמו ופרש"י לשון מלכות וזה בחי' לבנה, כי הלבנה אין לה אור עצמה כ"א מה שמקבלת מהשמש וזהו בחי' מלכות דלית לה מגרמה כלום אלא מה שמקבלת מן החית שהיא בחי' חכמה בחי' שמש ונעשה אור הלבנה כאור החמה, אבל מי שאינו מקשר עצמו אל השכל והחכמה והחיות שיש בכל דבר זה בחי' עשו שבזה את הבכורה וכ"ש ויבז עשו את הבכורה דהיינו השכל בחי' לא יחפוץ כסיל בתבונה כי אם בהתגלות לבו וזה בחי' מלכות הרשעה בחי' לבנה דסט"א שעליה נאמר וחפרה הלבנה וכו', וזה בחי' יצר טוב ויצה"ר כי היצ"ט נקרא מסכן וחכם בחי' מלכות שהיא בחי' עניה ודלה דלית לה מגרמה כלום כ"א מה שמקבלת מחכמה, ויצה"ר נקרא מלך זקן וכסיל בחי' מלכות דסט"א שאינה חפצה בחכמה ושכל בחי' לא יחפוץ כסיל בתבונה וכו', וצריך כ"א ליתן כח לבחי' מלכות דקדושה להתגבר על מלכות דסט"א וכשארז"ל לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצה"ר, וע"י מה נותן כח למלכות דקדושה ע"י התורה שהוא עוסק בכח כמו שארז"ל אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש, כי ע"י התורה נותן כח למלכות דקדושה ואזי מקבלת המלכות שהיא בחי' נ' חיות מן החכמה שהיא בחי' ח' ונתחבר ונתקשר הח' והנ' ונעשה אור הלבנה כאור החמה וכו' ועי"ז נתקבלים כל התפילות והבקשות, כי עיקר מה שאין נתקבלין הבקשו"ת הוא מחמת שאין להדברים חן ואין נכנסין בלב של זה שמבקשין ממנו, אבל ע"י התורה שעי"ז נתחברין ונתקשרין הנ' והח' ונעשה חן וע"כ נקראת התורה יעלת חן ואזי זוכה שדבריו הם דברי חן ואזי נתקבלין דבריו ובקשותיו, כמו מי שמדבר דברי חן שנכנסין הדברים בלב המתבקש דהיינו זה שמבקשין ממנו, וזה בחי' ת' היינו ע"י שנתחברו ונתקשרו החי"ת והנו"ן ונעשה בחי' ח"ן עי"ז נעשה בחי' תי"ו שהוא לשון חקיקה ורשימה כ"ש והתוית תי"ו, כי ע"י הח"ן נחקק ונרשם מקום בלב המתבקש לקבל הבקשה וכו' וע"כ יעקב שהוא בחי' השכל ע"כ זכה לחן כ"ש כי חנני אלקים וכו' וע"כ בירך את השבטים בחן כמ"ש הילדים אשר חנן וכו' ובנימין לא היה אז, וע"כ ברכו יוסף בחן כ"ש אלקים יחנך בני, ודוקא יוסף היה יכול לברכו בחן, כי יוסף היה כלול ביותר מבחי' יעקב כ"ש אלה תולדות יעקב יוסף כי הוא היה עיקר תולדותיו כי יעקב ויוסף כחדא חשיבי, וע"כ נאמר ביוסף בכור שורו הדר לו בכור הוא בחי' השכל, וזהו שורו לשון הסתכלות כי צריכין להסתכל בהשכל שיש בכל דבר, וזהו הדר לו תרגם אונקלוס זיו ליה לשון אור כי השכל מאיר לו בכל דבר, אפילו במקום שהיה אפל וחשך מאיר לו השכל כשזוכה להסתכל על השכל שיש בכל דבר ומקרב אותו להש"י עיי"ש.

ח

והנה יכולים לומר דענין מה שאיש הישראלי צריך תמיד להסתכל בהשכל של כל דבר ולקשר עצמו אל החכמה והשכל שיש בכל דבר, יכולים לומר שזהו בחי' לימוד תורה שבנסתר שע"י לימוד תורת הנסתר עי"ז מסתכלין בהשכל שיש בכל דבר, ומה שרבינו ז"ל אומר שע"י התורה החן והחשיבות של ישראל נתעלה ונתרומם היינו ע"י תורת הנסתר שהיא בחי' חן, ע"י לימוד זה נתעלה החן והחשיבות של ישראל. והנה מבואר בהתורה הנ"ל שהשכל שהוא אור גדול זה בחי' יעקב, כי יעקב זכה לבכורה שהיא ראשית שהיא בחי' חכמה, ויעקב שהוא בחי' השכל זכה לחן עי"ש. והנה איתא בספר אמרי נועם (מאמר ל"ג בעומר) שכתב ענין ל"ג בעומר אמרו ז"ל מודים מכלל דפליגי והוא כי מודים הוא בחי' הו"ד להודות על אמת וידוע אשר נצח והוד הוא תרין פלגי גופא על כן אמרו מודים מכלל דפליגי והנה יש בחי' הנקרא הוד שבהוד כי שתי הודאות יש, הודאה אחת להודות על תורת משה רבינו ע"ה כי הוא אמת, אמנם יש הודאה אחר הודאה היינו שלא לומר אשר התורה הוא פשט התורה בלבד רק להאמין באמונת אומן אשר כל דברי חז"ל ורמזי וסודות התורה הם אמת גמור רק שנתלבשו בלבושי פשטי התורה והסודות שגילו לנו חז"ל הם פנימיות, וכמו דאיתא בזוה"ק תיפח רוחי' אילון דאמרו שאין לנו רק מה שבכתב בפירוש בפשטי התורה, וזהו שנקרא מודים דרבנן היינו להודות בכל מילי דרבנן והוא בחי' הוד שבהוד, ע"כ מסיימין ברוך אל ההודאות לשון רבים להודות על שבכתב ועל שנמסר לנו בע"פ בסוד ה' ליראיו בדברי חז"ל. והנה אלו הרשעים שאינם מאמינים רק בפשטי תורה שבכתב ואינם מחזיקים במילי דרבנן שעשו משמרת לתורה המה מסיטרא דנחש כמ"ש ופורץ גדר ישכנו נחש לאשר הם פורצים גדרים וסייגים של חז"ל, וע"כ אמרו ז"ל מאן דלא כרע במודים נעשה שדרתו נחש רומז על הנ"ל שאינו מודה במודים דרבנן, ולזה משה רבינו ע"ה שאמר לנו תורה שבכתב נאמר עליו ונתת מהודך עליו וזכה לקרני הוד, וידוע אשר התנא רשב"י היה שורש משה רבינו ועל ידו נתגלה לנו סודות ופנימיות התורה שהוא בחי' הוד שבהוד ע"כ נסתלק נשמתו לעילא ביום ל"ג בעומר הוא ספירת הוד שבהוד הרומז על גילוי סודות ורמזי חז"ל בתושבע"פ. ועיקר קלקול ירך יעקב שהי' בבחי' הוד כנודע עיקר היה אחיזת הנחש בבחי' תורה שבע"פ אבל בגופא דאילנא שהוא סוד תורה שבכתב לא היה לו אחיזה כלל רק בבחי' הוד שבהוד, וע"ז עיקר עבודתינו לזכות לגאולה לתקן קלקול הירך הוא ע"י סודות התורה, וע"כ איתא בזוהר בהאי חיבורא יתפרנסון דרא בתראה דרא דייתי מלכא משיחא, וזהו שאמר אל תצפי' לרגלי' דמשיחי' עד דמטין רגלין ברגלין רומז על

תיקון הוד שבהוד כי הוד הוא בחי' רגל והוד שבהוד נקרא רגלין שברגלין וזהו שרמוז בתיקונים מאן דקטיל לחוויא בישא בקשתא בגירין דקשתא רומז על סודות התורה אשר בזה מנגחין קרבא נגד האי נחש, ומזה נתפשט המנהג לירות בקשת ביום ל"ג בעומר הרומז על הוד שבהוד שהוא מודים דרבנן להאמין במילי דרבנן סודות התורה ולקטלא להאי חוויא שנגע בירך יעקב ע"י חצים שבקשת וכו', והנה ידוע אשר יעקב ורחל הם בבחי' תורה שבכתב ושבע"פ ולזה לבן שהוא מסטרא דנחש כדאיתא בס' לב"ן ר"ת ל'ויתן נ'חש ב'ריח ע"כ לא רצה ליתן את רחל בתו ליעקב לאשה, וכאשר בא יעקב אל הבאר ושם נזדמנה לו רחל כתיב ויגל את האבן מעל הבאר רומז לבטל האי אבן ניגוף שהוא מסך המבדיל חלילה בין יעקב ורחל, ולזה נרמז בתיבת ויגל ענין ל"ג בעומר עם ששה עשר יום שלאחריו כי בל"ג בעומר הוא תיקון הוד שבהוד שהוא מודים דרבנן להתגלות תורה שבע"פ בחי' רחל ולאשר בחג עצרת קיבלו שני לוחות נגד תורה שבכתב ושבע"פ כמו שרמזנו במ"א, ויחן שם ישראל נגד ההר עולה ב"פ תורה, ע"כ ההכנה לזה הוא ביום ל"ג בעומר שהוא שתי הודאות על שבכתב ושבע"פ להאמין בסודות התורה ונשמת רשב"י עלה אז בשמי מרום לרום המעלות וסליק לעילא ולעילא לאשר על ידו נתגלו רמזים וסודות מה שלא ניתן רשו"ת לשום אדם כידוע, ולזה נאמר גבי יוסף ותשב באיתן קשתו ותרגם אונקלוס דקיים אורייתא בסתרא רומז על האי קשת שהוא סתרי תורה כנ"ל, דזרק חיצים לקביל האי חוויא, וע"כ נאמר סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם היינו בחי' יוסף אות ברית והוא בבחי' קשת שהוא הסוד ולזה ניתן סימן על ל"ג בעומר פל"ג שהוא מלשון פלגי גופא יען כי הוא בחי' מודים מכלל דפליגי. והנה המן הרשע אחיזתו משורש נחש כידוע ארבעה פתחו באף הנחש והמן קרח ושר האופים ע"כ בא במלשינות ואמר ודתיהם שונות מכל עם היינו שהי' מלגלג על מילי דרבנן באמרו אשר לכל אומה ולשון יש איזה דת רק שכל דבר ודבר מבואר בפירוש ואינו בהסתר אשר איזה אות או נקודה ירמוז על הרבה דברים כמו אצל ישראל אשר הדרש של החכמים הוא יותר מהעיקר כמו שאז"ל הלכות שבת כהררים התלוים בשערה והיתר נדרים פורחין באויר, וזהו ואת דתי המלך אינם עושים היינו במה שעושים מילי דרבנן אין זה דתי המלך כלל כי לא נאמר כלל בתורה שבכתב ולזה רמזו ו'את ד'תי ה'מלך ר"ת הו"ד שפגם בהוד שבהוד שהוא מודים דרבנן, וע"כ שלחה אסתר לחכמים דייקא כתבוני לדורות היינו להראות אשר על ידם יתגלה מצות קריאת המגילה מה שלא נאמר בקרא בפירוש כי אדרבא נאמר שלשים ולא רבעים עד שמצאו לדרוש כתוב זאת וכו' כידוע, וע"כ הדר קבלוה בימי אחשורוש ברצון, כי לפי קושיות המפרשים בהא דכפה עליהם הר כגיגית

הלא אמרו נעשה ונשמע ברצון ומה היה צריך לכפיית ההר, ותירצו דברצון לא קבלו רק תורה שבכתב וכפיית ההר היה על תורה שבע"פ שהיה באונס, ולזה בימי אחשורוש קבלוה ברצון היינו לתורה שבע"פ יען שהכניעו שורש הנחש שמתנגד על דברי החכמים, ובאו אז לאמונת אומן כי הכל ניתנו מרועה אחד ולזה ניתן הסימן פל"ג ביום שהוא ל"ג בעומר היה פורים לשעבר כי ענין אחד להם לתקן הוד שבהוד בבחי' מודים דרבנן, להודות אשר כללותיו ודיקדוקיו הכל ניתנו מסיני והבן, עכ"ל שם. הנה מבואר מדבריו שבחי' הוד שבהוד היינו הודאה אחר הודאה הוא להאמין באמונת אומן אשר כל דברי חז"ל ורמזי סודות התורה הם אמת גמור ומבואר מזה שעיקר שלימות תורה שבע"פ הם סודות התורה, ומבואר מדבריו שעיקר קלקול ירך יעקב היה בבחי' תורה שבע"פ, ותיקון קלקול הירך הוא ע"י סודות התורה, ויכולים לומר שזהו מה שמבואר בדברי רבינו ז"ל שיעקב הוא בחי' השכל דהיינו השכל שיש בכל דבר דזה זוכין ע"י לימוד פנימיות התורה, שע"י פנימיות התורה זוכין לקשר עצמו אל החכמה והשכל שיש בכל דבר וזהו בחי' יעקב שהוא בחי' סודות התורה וכמבואר באמרי נועם שהבאנו שתיקון קלקול הירך הוא ע"י סודות התורה.

ט

ועיין בלק"ה (הל' ר"ח הל' ה) שכתב וזה בחי' יעקב ולאה ורחל, רחל זה בחי' תורה שבע"פ (כ"ש רבינו ז"ל בתורה י"ב), לאה זה בחי' תפלה בחי' ועיני לאה רכות שהיתה בוכה שלא תפול בחלקו של עשו בבחי' בבכי יבואו ובתחנונים אובילם, יעקב זה בחי' כלליות התורה בחי' תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב היינו בחי' תורה שבכתב כי תורה שבכתב ותורה שבע"פ הם בחי' איש ואשה בחי' יעקב ורחל כידוע, וכבר ביארנו שעיקר התפלה שעושין מתורה הוא ע"י תורה שבע"פ שהיא בחי' חידושין דאורייתא הנמשכין מי"ג מדות וכו' ששרשם י"ג תיקנא דיקנא קדישא, שעי"ז דייקא יודעין לעשו"ת מהתורות תפלות, שהם בחי' י"ג מדות של רחמים, וע"כ רחל ולאה כחדא חשיבי (וכמובא בזוה"ק ובכתבי האר"י שלאה ורחל כחדא חשיבי) כי לפעמים נכללין בפרצוף אחד, ויעקב שהוא יסוד התורה בחי' תורה שבכתב כל עבודתו ברחל שהיא בחי' תורה שבע"פ, כי אין שלימות לתורה שבכתב בלא תורה שבע"פ, וא"א להוליד שום עבודה ומצוות ומעשים טובים מתורה שבכתב כ"א ע"י תושבע"פ, כי מתורה שבכתב אין יודעין שום מצוה בשלימות כי כל מצוות תפילין לא נאמרה כ"א בפסוק אחד וקשרתם וכו', ואין אנו יודעין אם התפילין של עור או של כסף וזהב, והיכן מקום הנחתן

וקשירתן, וכן שאר דיני תפילין המרובים כולם אין אנו יודעין כ"א ע"י תורה שבע"פ וכן בשאר המצוות, וע"כ היה כל עבודתו של יעקב ברחל, אבל באמת א"א לזכות לקיום התורה והמצוות בשלימות שהם בחי' יעקב ורחל כ"א ע"י תפלה ותחנונים שהם בחי' לאה, ומחמת שתורה ותפלה הם תלויים זה בזה שא"א לזכות לתורה כ"א ע"י תפלה, וא"א לזכות לתפלה כ"א ע"י תורה, כי צריכין לעשו"ת מהתורה תפלה, וע"כ צריכין ללמוד תורה כדי לידע על מה להתפלל ולעשו"ת מהתורה תפלה, אבל גם לזכות ללמוד תורה צריכין תפלה, וכמו שאנו מתפללין בכל יום והאר עינינו בתורתך וכו' ומחמת זה אין יודעין מהיכן ההתחלה (וכ"ש רבינו ז"ל במ"א [ליקו"מ קמא רע"א]) שיש כמה דברים שאין יודעין ההתחלה, וע"כ אפילו יעקב אבינו ע"ה לא היה יכול לעמוד על הדבר וסבר שבהכרח להתדבק תחלה ברחל שהיא בחי' תושבע"פ כי לכאורה נראה כך שצריכין להתחיל מעסק התורה, וגם כי לאה היא בחי' עלמא דאתכסייא, ורחל היא בחי' עלמא דאתגלייא, היינו כי רחל שהיא בחי' תושבע"פ זה בחי' עלמא דאתגלייא כי מעלת חידושין דאורייתא הכל רואין וחביב בעיני כל בני עולם מחמת שיש בהם חכמה ושכל גדול הנגלה לעין כל, וחכמה ושכל זה חשוב וחביב בעיני כל כי החכמה תחי' והיא חשובה בעיני הכל וכמ"ש רבינו בהתורה מי שיודע מא"י וכו' (ליקו"מ תנינא תורה מ) אבל לאה שהיא בחי' תפלה היא בחי' עלמא דאתכסיא, כי חשיבות ומעלת התפלה סתום ונעלם מעין כל כי תפלה היא רק בחי' אמונה וא"א להבין ענין התפלה בשום שכל כלל וכו', כי תפלה היא בחי' דברים העומדים ברומו של עולם שגבוה ונשגב מאד אבל בני אדם מזלזלין בה ואפילו יעקב לא היה יכול לעמוד על הדבר ועבד ברחל דייקא ולבן הארמי ברמאותו הגדולה רצה להטעות את יעקב ולהחליף לו לאה ברחל, כי לבן לא ידע כלל מעלת לאה בחי' מעלת התפלה, כי הוא בוודאי זלזל בתפלה לגמרי וע"כ סבר שאין בלאה שום חשיבות כלל וסבר שהטעה ורימה את יעקב מאד במה שהחליף לו לאה ברחל, אבל באמת הכל מאת ה' היתה כי מאד עמקו מחשבותיו ית', ובאמת הכל היה לטובה גדולה כי רחל הצדקת מסרה סימנים לאחותה לאה שלא תתבייש, כי יעקב מסר הסימנים לרחל זה בחי' הסימנים של התורה בחי' הציבי לך ציונים ודרז"ל עשו סימנים לתורה, כי צריכין לעשו"ת סימנים בתורה שלא תשתכח ולא תתחלף שלא לגלות פנים בתורה שלא כהלכה, וכל הסימנים הם בבחי' תושבע"פ שהיא בחי' רחל ששם כל המסורה והסימנים, אבל רחל שהיא בחי' תושבע"פ מסרה כל הסימנים לאחותה לאה שהיא בחי' התפלה ומלמדת אותה איך לדבר עם יעקב שהוא כלל כל התורה ואיך לעשו"ת מהתורה תפלה, ואזי באמת נכללין רחל ולאה יחד, כי תושבע"פ ותפלה שניהם

בחי' אחד ושניהם מתחברים עם יעקב שהוא יסוד כלל התורה וכו', וע"כ עיקר ההולדה ע"י לאה שילדה ששה שבטים, כי עיקר תולדות של צדיקים שהם מע"ט הם ע"י התפלה שהיא בחי' לאה עלמא דאתכסיא, וגם כל ההולדה של רחל היה רק בזכות שמסרה סימנים לאחותה כשרז"ל ויזכור אלקים את רחל שמסרה סימנים לאחותה, היינו שכל הולדת הצדיקים שמולידין מע"ט ע"י התורה שזהו העיקר כי לא המדרש הוא העיקר וכו', כי עיקר זכות הצדיקים השלמים שזוכין למצות ומע"ט ולהנצל מהיצה"ר וחיילותיו העיקר ע"י תפלה שמתפללין להש"י לזכות לקיים את התורה, וכמ"ש רבינו ז"ל שכל הצדיקים לא זכו למדריגתם כי אם ע"י התבודדות ותפילות וכו' כמבואר בשיחותיו הקדושים, וע"כ זכה יעקב שגם השפחות נכללו בקדושה כי שפחה בגימט' משנה עם הכוללים כמובא בכתבי האריז"ל וכשאין לומדין כראוי דהיינו שאין הלימוד לשמור ולעשו"ת ולקיים רק להתייהר ולקנטר אזי נאמר ושפחה כי תירש גבירתה, אבל ע"י לימוד ששה סדרי משנה כראוי מבררין הטוב מן הרע ע"י שמבררין המותר מן האסור וכו' ואזי בחי' השפחה נכללת בקדושה וכו' כי מתורה בפני עצמה יש לפעמים יניקה להס"א ח"ו שהוא בחי' שפחה בישא שמכניס בדעתו ללמוד שלא לשמה להתייהר ולקנטר וכו', וכן מתפלה בפני עצמה תוכל הס"א להתאחז שמכניס בדעתו להתפלל לצורך גופו לבד וכו', אבל כשנכלל תורה ותפלה יחד וכל תפלתו שיקיים את התורה וכל לימודו את התורה כדי לידע לעשו"ת תפלות מהתורות כדי שיזכה לשמור ולעשו"ת ולקיים ואז נכלל תורה ותפלה יחד בתכלית היחוד וכו' (יעו"ש סי' ל"ז), כי ע"י תפלה יכולין לקבל האורות הגדולים והנוראים בתוך לבושין וצמצומים נפלאים, כי עיקר הלבושין נעשין ונגמרין ע"י תפלה שהיא בחי' הכלי והלבוש לקבל עי"ז כל האורות וכו' כי תפלה היא בחי' אמונה כמ"ש רבינו ז"ל בכמה מקומות, וע"י אמונה יכולין לקבל כל האורות, כי באמונה כולם יכולים להתלבש, כי בהדעת יש גבול כ"א לפי דעתו שאסור לו לצאת חוץ מהגבול של דעתו וכו', אבל אמונה היא כלי שעל ידה יכולין לקבל כל האורות הגבוהים וכל הסתרי תורה בדרך אמונה אעפ"י שהוא למעלה מדעתו, וכן מובן בדברי רבינו ז"ל בכמה מקומות שע"י תפלה זוכין לקבל סתרי תורה, וכ"ש בהתורה חותם בתוך חותם (ליקו"מ קמא סי' כ"ב) שתפלה היא בחי' נשמע בחי' נסתר בחי' תורת ה', ומובן שם שכ"א צריך להתפלל הרבה להשי"ת שיזכה להשיג ולהבין התורה הנסתרת ממנו, ועי"ז זוכה אח"כ להשיג ולהבין התורה הנסתרת ממנו, ועי"ז זוכה אח"כ להשיגה שיהיה נעשית תורתו וכו', וזה בעצמו בחי' מה שעושין מהתורה תפלה, אעפ"י שלכאורה נראה שם להיפך, כי שם מבואר שצריכין לעשו"ת מהתורה תפלה, וכאן אנו

מדברים שצריכין לעשו"ת מהתפלה תורה, אך באמת אינו סותר כלל, אדרבא שם מבואר היטב זה הענין שצריכין לעשו"ת מהתורה תפלה, ועי"ז בעצמו נעשה מהתפלה תורה, כי עיקר מה שצריכין לעשו"ת מהתורה תפלה הוא שצריכין לעשו"ת מבחי' נסתר בחי' תורת ה' שהוא בעצמו בחי' תפלה בחי' נשמע כמבואר בהתורה (חותם בתוך חותם (ליקו"מ א כ"ב

הנ"ל שצריכין לעשו"ת מזה תפלה להתפלל להש"י שיזכה להשיג הנסתר, נמצא שעושה מתורה תפלה, דהיינו מתורת ה' מבחי' נסתר עושה מזה תפלה, ועי"ז בעצמו נעשה אח"כ מתפלה תורה היינו שנעשה מזה תורתו דהיינו שזוכה להשיגה וזה בעצמו הענין לעשו"ת מהתורה תפלה שהזהיר רבינו ז"ל הרבה, כי בוודאי התורה והמצוות שאדם זוכה כבר אליהם להשיגם ולקיימם בשלימות כראוי וודאי אינו צריך להתפלל ע"ז מאחר שכבר זכה לזה, אך עיקר מה שצריך לעשו"ת מהתורה תפלה הוא להתפלל להש"י על התורה והמצוות שעדיין לא זכה להשיגם ולקיימם שיזכה להשיגם ולקיימם כראוי, שזהו בחי' סתרי תורה אפילו לפי בחינתו ומדריגתו ואפילו איש פשוט לגמרי שרחוק עדיין מקיום המצוות כפשוטן וצריך להתפלל ע"ז ולעשו"ת מהתורה תפלה, גם זה נקרא אצלו סתרי תורה מאחר שרחוק עדיין מקיומם נקרא נסתר אצלו, כי עיקר התורה הוא הקיום כי לא המדרש הוא העיקר אלא המעשה, למשל מי שלומד תורה שמדברת ממצות צדקה והוא רחוק מצדקה ומתפלל להשי"ת שיזכה ליתן צדקה וכל זמן שאינו זוכה עדיין לפעול בקשתו לקיים מצות צדקה אזי נקראת מצות צדקה אצלו בחי' נסתר בחי' תורת ה', כי אין התורה נקראת תורתו כ"א כשזוכה לקיימה שזה עיקר לימוד התורה בשלימות ללמוד ע"מ לקיים, וגם באמת מחמת שאינו מקיים המצוה אין לו בה שום השגה כלל, והוא בחי' נסתר ממנו, ואח"כ כשזוכה לקיימה ע"י התפלה שהתפלל ע"ז, זה בחי' שעשה מהתורה תפלה היינו מבחי' סתרי תורה לפי בחינתו מחמת שלא זכה לקיימה עשה מזה תפלה, כי סתרי תורה הם באמת בחי' תפלה, ועי"ז זכה אח"כ שיעשה מזה תורתו, וכן אפילו אח"כ כשזוכה לקיים מצות צדקה אבל אינו מקיים אותה עדיין בתכלית השלימות כראוי, אזי זאת הבחי' הרחוקה ממנו עדיין היא בחי' נסתר אצלו, וצריך לעשו"ת מתורה זאת תפלה כי היא בחי' תורת ה' אצלו שהיא בחי' תפלה, ע"כ צריך לעשו"ת מזה תפלה שיתפלל הרבה להש"י שיזכה לקיימה בשלימות ואז נעשה מהתפלה מבחי' תורת ה' בחי' נסתר נעשה מזה תורתו, נמצא מ"ש שם לעשו"ת מהתפלה תורה ומ"ש כאן לעשו"ת מהתורה תפלה הכל אחד. עכ"פ יוצא משם שהנסתר שהיא בחי' תורת ה' אצלו בחי' אור אין סוף הוא בחי' תפלה שהיא בחי' ביטול ודביקות לאין סוף, ע"כ צריך להתפלל

הרבה עד שיזכה להשיגו ע"י התפלה וכו', נמצא שע"י התפלה יכולין לקבל ולהשיג כל האורות הגבוהים גבוה מעל גבוה ע"ש בהתורה (חותם בתוך חותם (ליקו"מ א כ"ב ותבין עיי"ש.

ו

והנה מבואר מדברי הלק"ה הנ"ל שרחל ולאה נכללין ביחד דהיינו תושבע"פ ותפלה שניהם בחי' אחד ושניהם מתחברים עם יעקב שהוא יסוד כלל התורה, ורחל שהיא בחי' תושבע"פ מסרה את הסימנים של התורה ללאה שהיא התפלה, ועיקר ההולדה ע"י לאה שילדה ששה שבטים, כי עיקר תולדות של צדיקים שהם מעשים טובים הם ע"י התפלה שהיא בחי' לאה עלמא דאתכסיא, והנה מבואר שם בלק"ה שתפלה היא בחי' נסתר בחי' סתרי תורה, ורחל היא בחי' תושבע"פ תורה שבנגלה ולאה שהיא בחי' תפלה בחי' סתרי תורה שניהם מתחברים עם יעקב, ועיקר שלימות של בחי' רחל שהיא בחי' תושבע"פ הוא ע"י בחי' לאה שהוא בחי' תפלה בחי' תורה שבנסתר, וזה שהבאנו לעיל שיעקב שהוא בחי' השכל שיש בכל דבר הוא בחי' תורה שבנסתר שזהו בחי' תפלה. ובזה יכולים להבין מה שרבינו ז"ל בתורה א' מכנה את הבכורה שהיא בחי' ראשית בבחי' חכמה, ויעקב זכה לראשית שהיא בחי' חכמה, הנה מבואר מזה שהחכמה היא בחי' ראשית בחי' יעקב. ובתו' ב' מכנה את התפלה בשם בכורה, ויוסף ששמר את הברית נטל את הבכורה שהיא בחי' עבודת התפלה, ויוסף קיבל את הבכורה דוקא מיעקב עיי"ש, הנה מבואר מזה שעבודת התפלה היא בבחי' בכורה בחי' ראשית, אמנם לפי המבואר כאן בלק"ה שתפלה היא בבחי' סתרי תורה, ולפי מה שביארנו שהשכל שיש בכל דבר שהיא בחי' חכמה עיקר החכמה היא בחי' סתרי תורה, וא"כ לפי זה מובן היטב ששניהם היינו התורה והתפלה עולות בקנה אחד, והם תרין רעין דלא מתפרשין שעיקר החכמה שהיא בחי' סתרי תורה בחי' ראשית זוכין ע"י התפלה שעיקר סתרי תורה זוכין ע"י תפלה, ומפני זה שניהם היינו התורה והתפלה נקראים בשם ראשית. והנה שניהם זוכין ע"י בחי' יוסף, דהנה מבואר (בליקו"מ קמא א) שיעקב שהוא בחי' השכל זכה לחן כ"ש כי חנני אלקים וכו', וע"כ בירך את השבטים בחן, כ"ש הילדים אשר חנן וכו', ובנימין לא היה אז וע"כ ברכו יוסף בחן כ"ש אלקים יחנך, ודוקא יוסף היה יכול לברכו בחן, כי יוסף היה כלול ביותר מבחי' יעקב כ"ש אלה תולדות יעקב יוסף כי הוא היה עיקר תולדותיו, וע"כ נאמר ביוסף בכור שורו הדר לו בכור הוא בחי' השכל וכו' עיי"ש, הנה מבואר מזה שיוסף הוא בחי' השכל. ובתו' ב' מבואר שיוסף הוא

בחי' בכורה בחי' עבודת התפלה, וקיבל את התפלה שהיא בחי' בכורה מיעקב, ועיין בלק"ה (הל' שותפים בקרקע הל' ה) שכתב שיוסף הצדיק הוא בחי' צדיק יסוד עולם שהוא בחי' הצנור הקדוש שעל ידו נמשך ברכת הדעת לכל ישראל כי בן זקונים הוא לו, בר חכים שכל הדעת הקדוש שקיבל משם ועבר מסר לו וכו' עיי"ש, ועיין בלק"ה (הל' גניבה הל' ג) שכתב שיוסף הצדיק קבל כל הע' פנים של תורה מאביו כ"ש כי בן זקונים הוא לו וארז"ל כל מה שלמד משם ועבר מסר לו, ע"כ היה יודע להלביש התורה בסיפורי מעשיות שהם בחי' סיפור החלומות שסיפר לאחיו וכו', כי באמת גם בחלומות וסיפורי מעשיות שהעולם מספרין יש בהם ג"כ דברים גבוהים נעלמים רק שאין העולם יודעין מה הם מספרין, אבל הצדיק האמת בחי' יוסף יודע ומבין את התורה והאמת הנעלם בהם וכו' עיי"ש, ועיין בלק"ה (הל' ר"ח הל' ה) שכתב שיוסף הוא הבחי' המשכת התורה לתוך התפלה שמביא את התורה מבחי' משה לבחי' דוד לעשו"ת ממנו תפלה וע"כ משה יוסף דוד בגימ' תפלה וכו' עיי"ש, ועיין שם (בהל' גניבה הל' ה) שכתב כי יוסף בחי' משיח שכלול מכל התפלות שהם בחי' ריח טוב וכו'. הנה מבואר מזה שיוסף הוא כלול מתורה ותפלה. והנה הבאנו לעיל מספר אמרי נועם דלגבי יוסף נאמר ותשב באיתן קשתו ותרגם אונקלוס דקיים אורייתא בסתרא רומז על האי קשת שהוא סתרי תורה דזריק חיצים לקביל האי חוויא וע"כ נאמר סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם היינו בחי' יוסף אות ברית והוא בבחי' קשת שהוא הסוד עי"ש, הנה מבואר מזה שיוסף הוא בחי' סתרי תורה. והנה יוסף הוא כלול מתורה ותפלה וכמ"ש לעיל, דהנה עיקר גילוי הסתרי תורה הוא ע"י תפלה, והנה מבואר בלק"ה (הל' גניבה הל' ה) שיעקב הוא עצם האמת והוא מאיר האמת בכל י"ב נוסחאות התפילה שהם בחי' י"ב שבטי י"ה שהם בניו, אבל עיקר המשכת נקודת האמת שממשיך בחי' יעקב לי"ב השבטים הוא ע"י יוסף הצדיק כי בן זקונים הוא לו דקדושה זה בחי' אמת שהוא אור הפנים שהוא בחי' זקן בחי' והדרת פני זקן כי אמת בעתיקא תליא, ועיין בליקו"מ קמא (תו' כ"ב) שכתב וזה בחי' תורה ותפלה, נעשה הוא בחי' תורה היינו הנגלות מה שידוע לקיים, ונשמע הם בחי' נסתרות בחי' דיבורי התורה, והם הדיבורים של התורה שסביבות כל מצוה שהם בחי' נסתר, שאינו יודע איך לעבוד בה את השי"ת בחי' תפלה שהיא דביקות כי שמיעה תליא בלבא כמ"ש ונתת לעבדך לב שומע, ועבודה שבלב זו תפלה היינו ביטול ודביקות לא"ס, כי א"ס הוא בחי' מה שאין בו תפיסה ומאחר שאין לו תפיסה בזה היינו בדיבורי התורה הנ"ל כי הוא בחי' נסתר כנ"ל הוא בחי' תפלה דביקות שהוא רק ביטול להא"ס וכו' עיי"ש.

יא

עו"ש שבכל עולם יש בחי' נעשה ונשמע כי מה שהוא להעוה"ז בחי' נשמע הוא לעולם הגלגלים בחי' נעשה, ויש להם בחי' נשמע גבוה ממנו וכן מעולם לעולם, וזה בחי' תורת ה' ותורתו, מתחלה תורת ה' שהוא בחי' נסתר הנסתרות לה' אלקינו, ואח"כ כשהוא במדריגה גבוהה ממנה נעשה תורתו שנעשה מהנשמע נעשה וכו'. וצריך כל אדם שילך מדרגא לדרגא ומעולם לעולם עד שיזכה בכל פעם לבחי' נעשה ונשמע גבוה יותר שיהיה נעשה אצלו בכל פעם מבחי' נסתר בחי' תפלה וכו' עיי"ש, וכתב בלק"ה (הל' מתנה הל' ה) וזהו בעצמו מ"ש אדמו"ר ז"ל (בלקו"מ תנינא תו' כ"ה) לעשו"ת מהתורה תפלה אעפ"י שלפום ריהטא נראים כסותרים זה את זה כי כאן כתב לעשו"ת מהתפילה תורה ושם כתב לעשו"ת מהתורה תפלה, אך באמת יכולים לומר כי בשניהם לדבר אחד נתכוון, כי מ"ש כמה פעמים לעשו"ת מהתורה תפלה כונתו לעשו"ת מהתורה שלא זכה עדיין לקיימה ולהשיגה, לעשו"ת ממנה תפלה להתפלל להשי"ת שיזכה לקיימה ולהשיגה, וזהו בעצמו מ"ש כאן לעשו"ת מתורת ה' בחי' תפלה בחי' נשמע לעשו"ת מזה תורתו בחי' נעשה וכו', כי התורה שלא זכה עדיין לקיימה כראוי ולהשיגה היא אצלו בחי' תורת ה' בחי' נסתרות ממנו, ועל זה צריך לבטל עצמו ולהתפלל הרבה להשי"ת עד שיקיימה וישיגה לעשו"ת מתורת ה' תורתו, נמצא שעושה מהתורה תפלה, היינו מבחי' תורת ה' הוא הנסתר ורחוק ממנו עושה מזה תפלה שמתפלל להשי"ת שיזכה לבא לזה, ואח"כ כשזוכה לפעול בקשתו ומשיג בחי' הנסתר בחי' תורת ה' אזי נעשה מתורת ה' שהיא בחי' תפלה, תורתו. נמצא ששניהם אחד, כי מ"ש כאן לעשו"ת מהתפלה תורה היינו בחי' תורתו שיהי' נעשה מהנסתר שהוא בחי' תורת ה' יהי' נעשה מזה ע"י ריבוי תפלות בחי' תורתו שזהו בעצמו מ"ש במ"א לעשו"ת מהתורה תפלה היינו מתורת ה' מה שגילו הצדיקים ואנחנו עדיין רחוקים ממנה לעשו"ת מזה תפלה עד שנזכה לזה ויהי' נעשה תורתו, והרי בשניהם לדבר א' נתכוין וכו' עיי"ש. הנה מבואר מזה שהתורה שלא זכה עוד האדם לקיימה ולהשיגה זוכה ע"י התפלה לקיימה ולהשיגה, נמצא שע"י התפלה זוכה להשיג תורת הנסתר היינו אפילו בנגלות התורה לזכות להשיג את האור הגנוז והצפון בתורה הנגלית זוכין לזה ע"י התפלה ומפני זה יעקב ויוסף שהם בבחי' אור התורה וכמ"ש לעיל כלול גם בהם אור התפלה מפני שלזכות לאור התורה הוא ע"י התפלה, ועיין בלק"ה (הל' העושה שליח לגבות חוב הל' ג) שכתב כי תפלה למעלה מהכל וכולל כל החמשים שערים כמבואר בהתו' הנ"ל (ליקו"מ קמא תו' ח') שתפילה היא בחי' עדן עין לא ראתה שהוא שורש התורה שמשם שורש כל המעיינות החכמה

של התורה הקדושה, כי התפילה היא בבחי' נתיב לא ידעו עיט בחי' שער החמשים שאין מי שהשיג אותו, היינו מי שעוסק בתפילה ומתחזק בכל עת להרבות בתפילה ושיחות בינו לבין קונו הוא מעורר עדן העליון שהוא בחי' שער החמשים בחי' נתיב לא ידעו עיט כי אין שום שכל שיוכל להשיג ולהבין עד היכן מגיע הכח של תפילות ישראל וכו', כי עיקר הגאולה השלימה העתידה לבא הוא ע"י תפילה וכו', כי ע"י התפילה המשיך מעיין החכמה אל התורה שעיקר העבודה של האדם הוא שישתדל להמשיך המעיין היוצא מבית ה' שהוא הנהר היוצא מעדן כדי להשקות את הגן שהוא התורה, דהיינו שישתדל הרבה בכל יום בתפילות ותחנונים עד שימשיך אליו שכל וחכמה אל התורה כדי שיזכה לברר פסק ההלכה וכו', ועיי"ש (בהל' נזקי שכנים הל' ד) שכתב, עיקר התהוות הצירופים שמהם נארגה כל התורה הוא ע"י התפילה, וע"כ א"א לבא לשום השגה בתורה כ"א ע"י תפלה (כ"ש בליקו"מ קמא תו' כ'), ע"כ צריכין לעשו"ת מהתורות תפילות דהיינו כשלומד איזה תורה והוא רחוק עדיין מאותה התורה, כי עדיין לא התחיל לקיימה או שעדיין לא קיימה בשלימות וכו', הוא צריך להתפלל הרבה על זה להשי"ת שיזכה לקיימה וכו'. עו"ש (בהל' אונאה הל' ג) וז"ל שם, ועיקר ההתחזקות שיזכה לישאר קיים על מעמדו לעולם וכו' הוא ע"י תפילה כי עיקר התשובה היא תפילה וכו' כי תפילה ג"כ למעלה מן התורה כמבואר בדברי רבינו ז"ל בכמה מקומות כי תפילה היא דברים העומדים ברומו של עולם כשרז"ל שהוא בחי' נסתרות שבתורה למעלה מן התורה כ"ש בהתו' חותם בתוך חותם (תו' כ"ב) ע"ש, וע"כ מי שרוצה לשוב להש"י באמת עיקר התשובה שלימה הוא ע"י תפלה דהיינו שיתפלל תמיד להש"י שירחם עליו מעתה ויצילהו מעוונות וכו', וע"כ גאולה הראשונה הי' אחריה הפסק אבל גאולה אחרונה לא יהי' אחריה הפסק, כי גאולה הראשונה היא בחי' תורה כי אז זכו ישראל לקבל את התורה, וגאולה אחרונה היא בחי' תפלה כי עיקר כלי זיינו של משיח היא תפלה כ"ש רבינו ז"ל (ליקו"מ קמא תו' ב'), כי כל זמן שאין האדם זוכה לתפילה בשלימות עדיין אין לו מקום לה' ועדיין הוא נע ונד ומטולטל, ואפילו אם עוסק בתורה עדיין אינו בטוח שישאר קיים על עמדו כי מי יודע מה יעבור עליו וכו'. ע"כ עיקר המקום והמעמד דקדושה הוא תפילה, כי ע"י תפילה זוכין לישאר קיים על עמדו תמיד אפילו אם יהיה איך שיהי' וכו', כי התפילה נקראת עמידה כי אין עמידה אלא תפילה כשרז"ל (ברכות ו') וכו', וע"כ מי שרוצה להיות איש ישראל באמת צריך שיאחז בשניהם, בתורה ותפלה, כי שניהם כאחד טובים אשר אם יפול ח"ו, האחד יקים את חבירו עיי"ש. הנה מבואר

מזה דלזכות לאור התורה הוא דוקא ע"י תפילה וא"א לבוא לשום השגה בתורה כ"א ע"י תפלה.

יב

והנה בספר דברי תורה (מהדורא ב') כתב מש"כ (בסוטה כא) עבירה מכבה מצוה ואין עבירה מכבה תורה פירש"י לכבות את האהבה זו תורה דכתיב הביאני אל בית היין ודגלו עלי אהבה יין סוד עכ"ל (עי"ש הקושיא), ונראה דרבינו רש"י בא להשמיענו כדברי רבותינו מתלמידי הבעש"ט הקדוש זיע"א, כי מש"כ בתורה המאור שבה מחזירן למוטב לא על פלפולי התורה הנגלית לנו בלבד נאמרו הדברים, דהרי עינינו רואות ההיפך הרבה פעמים בעוה"ר וכמ"ש בזה בס' דרך אמת להה"ק מוהר"ר פייבוש מזברינא זי"ע וכן בשארי ספה"ק ובפרט בספרי המעוררים ומלהיבים לבות בנ"י ללימוד חכמת האמת וכמו בס' סור מרע והוספות מהרצ"א זי"ע ודומיהן עי"ש דעיקר קאי על מי שלומד ומאמין בפנימיות התורה וסודותיה אשר טמונים בתורה, אז יזכה בלימודו לדביקות בהשי"ת והמאור שבה מחזירו למוטב, וז"ש רש"י בפירושו על הך דאין עבירה מכבה תורה דהיינו אהבה שנקרא יין סוד כנז'. וכן מצאתי כדברים האלו בירושלמי (חגיגה פ"א הל"ז) הלואי אותי עזבו ותורתי שמרו השאור שבה הי' מקרבן לתורה, ופי' הקרבן עדה המאור שבה רומז לסודות החכמה עי"ש, ומה שנאמר בש"ס דילן (פסחים ג ובפתיחא דמד"ר איכה) המאור שבה, ובירושלמי הנז' איתא "השאור" שבה היינו המעמיד שהוא עיקרו סודות התורה כמ"ש בקרבן עדה, דהעיקר הם הנסתרות זהו מחזיר למוטב כנז' וכו' עי"ש. הנה מבואר מדבריו שהמאור שבה העיקר קאי על מי שלומד ומאמין בפנימיות התורה וסודותיה שעי"ז יזכה לדביקות בהש"י והמאור שבה מחזירו למוטב עיי"ש. והנה משמע מדברי הלק"ה שא"א לבא לשום השגה בתורה כ"א ע"י תפלה שהרי כתב בלק"ה (הל' העושה שליח לגבות חוב) שתפלה למעלה מהכל וכולל כל החמשים שערים דקדושה, כי תפלה היא בחי' עדן עין לא ראתה שהוא שורש התורה שמשם שורש כל המעיינות החכמה של התורה הקדושה כי התפלה היא בחי' נתיב לא ידעו עיט בחי' שער החמשים שאין מי שהשיג אותו, היינו מי שעוסק בתפילה ומתחזק בכל עוז להרבות בתפילה ושיחות בינו לבין קונו והוא מעורר עדן העליון שהוא בחי' שער החמשים בחי' נתיב לא ידעו עיט כי אין שום שכל שיוכל להשיג ולהבין עד היכן מגיע הכח של תפילות ישראל וכו' עיי"ש, ומשמע שע"י תפלה זוכה להשיג גם הפנימיות שיש בתורת הנגלה.

יג

ועיין בספר לשון חסידים (אות תורה סי' י"ט) שהעתיק מדברי התולדות יעקב יוסף וז"ל, שמעתי ממורי בשם הרמב"ן שאמר לבנו שידע בעצמו שאם בעוסקו בתורה עוסק בה לשמה כשיתמלא יראה ואהבה בעוסקו בתורה ידע שתורתו עולה לרצון לפניו ית' וכו', וזה בחי' מצא אשה היינו אהבה ויראה שהם בחי' הא עלאה והא תתאה שהם בחי' אשה מצא טוב היינו אז נקרא לימודו תורה שנקרא טוב וכ"ש כי לקח טוב נתתי לכם וכו' עיי"ש. עו"ש (או' לד) (מספר בן פורת יוסף) עיקר לימוד לשמה מבואר בכתבים כדי לקשר נפשו ולהדביק אותה אל שרשה ע"י עסקו בתורה ותפלה כדי להשלים אדם העליון וכו' ע"ש, ואנו בני מלכים כי נשמותינו נאצל מכסא הכבוד ופירוש כסא הוא מלכות נאצלה ונתקנה ע"י חכמה הנק' כבוד וכו' ונודע כי בכל עליה שרוצה להעלות דבר קדושה צריך תחלה להמשיך אור עליון ממקורו ושרשו כדי שיוכלו לעלות וכו', וא"כ אחר שעיקר תיקון הכסא ע"י כבוד העליון כנ"ל, וגם נשמת ישראל נאצל מהכסא א"כ בין כשרוצה ללמוד לשמה דהיינו להעלות השכינה שהוא הֵא מהשם צריך להמשיך אליה אור הכבוד אל הכסא כדי שתוכל לעלות לשרשה, וגם הנשמה שהיא נאצלה מהכסא כבוד ג"כ יהיה לימודו בדרך זה בחי' לו חכמו ישכילו זאת כ"ש בספר הקנה שגם כשלומד כל הש"ס וספרא וספרי וכו' לא נקרא חכם רק למדן כי אם כשלומד כדי להשפיע מן חכמה לזאת זה נקרא חכם בבחי' לו חכמו ישכילו זאת היינו להעלותה ולהדביקה בשרשה השכינה שהוא לשמה אות הא ובכללה הוא הנשמה שהוא איברי השכינה, וכו' עיי"ש. עו"ש (או' נה) (בשם דגל מחנה אפרים) ע"י לימוד התורה נתבטל היצה"ר כמו שארז"ל ונמתקין כל הדינין ונעשין חסדים גמורים בחי' מים ולכן התורה נק' מים כי הוא נביעו לכל הנבראים שכולם הם חיים וקיימים ע"י התורה והעבודה כי אורייתא וקוב"ה כולה חד הוא אך ורק כשממשיכין סוד אלוקי בתורה ע"י שלומדים התורה לשמה אז יש בה כח אלקות ונעשית סוד נביעו להחיות ולרפאות וכו', וזהו בחי' זכה נעשה לו סם חיים כמבואר במ"א וחי בהם אני ה', היינו כשיש בתורה אני ה' דהיינו קוב"ה שזה בחי' אני ה' אז וחי בהם שנעשית לו סם חיים וכו' עיי"ש. עו"ש (או' עד) (מועתק מרב ייבא) בכל יום בת קול יוצאת וכו' אוי להם לבריות מעלבונה של תורה היינו שאינם לומדים לשמה או שאינם לומדים בדחילו ורחימו ואז יש עלבון וביוש לאותיות התורה שלומד, כי כשרוצים לאותיות התורה שלומד לעלות למעלה אל שורשן לפני השי"ת דוחים אותם למטה בשביל שלא למד לשמה או בשביל שלא למד בדחילו ורחימו אין לך עלבון גדול מזה וכו', ואם תאמר שאין לך שהות להכין עצמו ללמוד לשמה

או להכין עצמו ללמוד בדחילו ורחימו כי דבר זה צריך הכנה ואין לו שהות לזה כי צריך ללמוד שיעורים הרבה מקרא משנה גמרא פוסקים קבלה ואם ירצה להכין עצמו ללמוד לשמה לא ילמוד הרבה כל כך, זה אינו, כי הלא כבר ארז"ל טוב מעט בכוונה מהרבה שלא בכוונה וכו' עיי"ש.

יד

ועיין בספר לשון חסידים (או' דביקות ויחודים או' א) (מועתק מספר תולדות יעקב יוסף) שכתב, תכלית כל התרי"ג מצוות כדי שיוכל לדבק בו ית' ולאהבה אותו, וע"כ נקראים תרי"ג עטין כי הם עצות איך לדבק בו ית' וכו' עו"ש (סי' ג שם) וז"ל, כשאדם מדבק ומקשר מחשבתו בו יתברך אז כל רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו גרורין אחר המחשבה וכמו ששמעתי מפורש מפי מורי זלה"ה במקום שחושב האדם שם הוא כולו ודפח"ח. וע"כ כשעושה מצוה אחת באמונה שלימה ודביקות ותענוג נכלל בזה כל התרי"ג מצות וכו'. עו"ש (סי' ה שם) וז"ל, בעודו מדבר בתורה ותפלה תהיה מחשבתו דבוקה בו יתברך בדביקות וחשיקה באור פני מלך חיים אור האין סוף שבתוך האותיות והבן שהוא כלל גדול בתורה ותפלה לפי מה שקבלתי ממורי, גם מסוגל לבטל הדינין כאשר שמעתי ממנו ודפח"ח.

טו

עו"ש (סי' יא שם) וז"ל, מצינו להראשונים ז"ל שהיו עושין מלאכתן על ידי איברים הנגלים ומחשבתם ונפשם דבוקה בו יתברך ובתורתו, וזה בחי' מה שאמרו רז"ל הראשונים שעשו תורתן קבע היינו גם כשעסקו במלאכתן היתה מחשבתם קבועה בתורתם ודביקות השי"ת וזה בחי' יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ, ר"ל לא מבעיא כשעוסק בתורה ותפלה שיהיה מחשבתו פנוי' מעסקי עוה"ז רק ידבק בתורתו ותפלתו בהשי"ת, אלא גם באותו משך הזמן שעוסק בדרך ארץ לפרנס א"ע ובניו וכו' מכל מקום יחבר עמו תורה באיברים הנסתרים וכו', וזה בחי' הנסתרות לד' אלקינו והנגלות לנו ולבנינו, ר"ל גם כשעוסק בגשמי שהוא לנו ולבנינו יהיה רק ע"י הנגלות שהם איברים הנגלים אבל הנסתרות יהיה גם אז דבוק לד' אלקינו.

טז

עו"ש (סי' טו מועתק מספר דברי משה) שמעתי מפ"ק הבעש"ט ז"ל על מאמר רז"ל שיחת חולין של ת"ח צריכין לימוד והוא כי עיקר שלימות כל צדיק וצדיק הוא שלא יופסק הדבקות שלו מאתו אפילו רגע אחד, גם בכל דיבוריו כאשר יצטרך לדבר עם בני אדם דברים הצריכים לענייני העולם יראה שידבר בענין שלא יופסק הדביקות חלילה ואפילו בעשיית איזה מצוה יזהר מאד בזה כי כאשר חושב בענין העשייה של המצוה אז אפשר שיתעלם ממנו הדביקות לזה צריך זריזות מאד לזה וכו' עי"ש. עו"ש (סי' טז שם) שורש שלימות הצדיק הוא שיהי' מחשבתו תמיד דבק בו ית' וכו' ולא יסיר מחשבתו מאתו ית' אפילו רגע אחת, ובכל מעשיו אשר יהיה עוסק אפילו במעשה גשמי מענייני העולם יהיה במחשבתו דבק בו ית' וכו' עי"ש. ועיין בספר דרך חסידים (או' דביקות ויחודים) (סי' יח מועתק מספר מבשר צדק) שכתב וז"ל, בעת שהאדם עוסק בעסקיו בענייני עוה"ז צריך לדבק א"ע בהבורא ית' ולא יהיה נפרד מדביקותו ע"ד שאמר רשב"י כל ימי אתקטרנא בקטורא חדא בקוב"ה, ואפילו בעת שעוסק בתורה לא די מה שמדבק א"ע בהתורה באהבתה כ"א שצריך לדבק א"ע גם להנסתר שבה שהוא המאציל העליון ית"ש וכו' עי"ש. ועיין עו"ש (באו' יראה ועבודת ה' או' עח) (מועתק מספר אור תורה) וז"ל, עיקר עבודת הבורא ית' הוא הדביקות והתלהבות בעבודתו ית' ובלימוד תורתו שיהי' בדחילו ורחימו ומחמת זה יכול הוא לדבק בהשי"ת כביכול וכו' עיי"ש. עו"ש (סי' קפא) (מועתק מספר מאור עינים) וז"ל, היראה הוא בחי' זה השער לד' וכו' כי הוא מבוא לדרך ה' ולתורתו כמובא בר"ח בשם המדרש כל מי שמתירא אותי הרי כל החכמות וכל התורה בלבו, כי באמת מי שאין לו יראה תפיסת התורה היא אצלו מן הנמנע, אבל מי שיש לו יראה זוכה ונעשה פיו ולשונו כמעין המתגבר וכו' עי"ש. עו"ש (סי' קפז שם) כל התורה שבכתב ושבע"פ וכל המצות הנגלות הן המה הגוף של התורה ויש בהם חיות ופנימיות רזין דאוריתא שהוא מהותו ית', וצריך לייחד הגוף עם הנשמה דהיינו עם החיות והפנימיות שהוא מהותו ית' וכו' עי"ש. עו"ש (סי' קצה שם) היראה נקראת בית וכו' כי כמו שכל חפצי האדם נשמרין בביתו כן האדם שיש לו תורה וחכמה ואין לו יראה הרי הם מושלכים הפקר בלי דבר שיגבילם מלהיות חכמותיו בחוץ להשתמש בחיצוני ולהפסידו, אמנם היראה מגבלת האדם לבל יצא לחוץ ואז הכל נשמר בגבולו ולכן נק' היראה בית, וז"ש כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת וכו' עיי"ש. ועיין בלשון חסידים (או' יראה ועבודת ה' או' קצד) (מועתק מספר בן פורת יוסף) שכתב, הכל הולך אחר הכוונה והמחשבה, וי"ל שיותר נחשב בעיני השי"ת מעשי הצדיקים גם

כשעוסקים בגשמי ועניניי עוה"ז מהתורה ותפלה וצדקה ושאר עניניי הרוחני שעוסקין בו הרשעים, כי הכל הולך אחר כוונת הלב בבחי' רחמנא לבא בעי, ומי שעוסק בגשמי ומעשיו לש"ש באמת ומחשבתו וכוונתו דבוקה בהשי"ת הרי זה עובד ד' עבודה גמורה, ומי שעוסק בתורה ותפלה ואין מחשבתו וכוונתו דבוקה בהשי"ת הוא נקרא ממרה נגד ה' ועליו נאמר בפיו ובשפתיו כבדוני ולבם רחוק ממני וכו' וזה שאמרו רז"ל ואיני יודע באיזה מהן חפץ, כי יש לומר שענייני גשמי של צדיקים חביב יותר וכו', כי הכל לפי כוונת הלב וכו' עי"ש.

יז

אפילו בעת הלימוד טוב לנוח בכל פעם מלימודו ולהתבודד מחשבתו באימה וביראה בדביקות הבורא ית' ואף שמחמת זה יתבטל קצת מלימודו לא המדרש עיקר אלא המעשה וכו' (דרך חסידים או' תורה סי' י"ח מש"כ בשם ספר ליקוטי יקרים). הכוונה של הלימוד הוא זה כשלומד למשל מימרא אמר רבא יחשוב שרבא בעצמו עומד לנגדו והוא אומר דבר זה, ואז כשיתנהג כך ימשיך על עצמו החיות מהדיבור שהם האותיות. ואח"כ כשאומר הדין שאמר רבא אז הוא ממשיך אליו החיות מהבינה שהוא אומר הדין בשכלו ובהבנתו לכך יתקשר א"ע וימשיך אליו החיות וגם שפתותיו דובבות בקבר, וגם מביא גאולה לעולם שהוא הגוף שלו שנק' עולם קטן והגאולה הוא החיות (שם או' כב מועתק מהנ"ל).

יח

תורה לשמה ר"ל כשמה תורה היינו שתורה ותראה להם הנעלם שהוא השם ית' הנעלם בתורתו וכו', ובאמת להדבק להשי"ת ע"י התורה ומצוות צריך תנאים רבים כמבואר בדברי רז"ל והתנאי הקטן שבכולם להיות מופשט מתאוות הזמן וכו', ובאמת רבים מבני עמינו הנדמים בעיניהם לחכמים ולומדים גדולים בנגלה ובנסתר וכו' וסוברים שבאו לקצת תורה ויראה, ובאמת לא זכו עדיין אפילו לידיעה קטנה מתורת אלקינו שנקראת תורה על שמורה הנעלם בה שהוא השי"ת ממש, וכ"ש הק' האלקי ר' מענדיל ז"ל מפרמישלאן תורת ה' תמימה ר"ל תורת ה' דייקא היא תמימה שעדיין לא נגע אדם באפס קצהו כי לומדים רק חיצוניות התורה שאין במחשבתם להדבק בהשי"ת ולהיות מרכבה אליו ית' ולירא ממנו ולאהבה אותו ע"י התורה וכו', כי הם אינם יודעים כלל מה זה הדביקות ומה זה האהבה ויראה ונדמה להם שהלימוד בעצמו שלומדים הוא

הדביקות והיא האהבה ויראה, ואיך אפשר לומר כזאת כי א"כ היו צריכים להיות נקיים וזכים וצחים ממילא מכל שמץ חטא ואפילו מכל שמץ תאוה גשמית, כי מי שהוא דבוק בהשי"ת באהבה ויראה באמת א"א שיבא אפילו לידי חטא קל או שיהיה דבוק באיזה תאוה ח"ו, כי השי"ת קדוש ומובדל מכל החומריות אלא ודאי שענין אהבת השי"ת ויראתו הוא ענין אחר שהוא בלב שיהיה לבו מפחד לירא מהשי"ת תמיד ויהיה בוער אהבתו ית' בלבו תמיד, ולזה אין האדם זוכה כ"א ע"י תפלה בדביקות ובהתלהבות הלב ובכפיית כל כחו למחשבות זכות וטהורות להשי"ת תמיד ובפרישו"ת כל התענוגים וכו', ובנקיון כל האברים ושמירתן בהקדושה השייכה להם ובלימוד התורה לשמה, ועיקר התורה לשמה היינו לבא להתדבק במי שנעלם בה כנ"ל ולהיות מרכבה אליו, וזה שאמרו רז"ל דבר גדול מעשה מרכבה ודבר קטן הויות דאביי ורבא וח"ו שיקראו להויות דאביי ורבא דבר קטן כי זה עיקר תורתינו הק' הנאמרה למשה בסיני, וכן מה שקראו למעשה מרכבה דבר גדול הלא בזמנינו יש הרבה שבקיאים בכתבי האריז"ל שגילה כל מעשה מרכבה, אך באמת הן תורה שבנגלה הן תורה שבנסתר הכל הולך אחר כוונות האדם, אם כוונת האדם בה רק לידע עניינה אינו זוכה לשום דבר ועליו נאמר וכל חסדו כציץ השדה כ"ש בראשית חכמה, אבל אם כוונתו שחושק לדבק בהשי"ת ולהיות מרכבה אליו ית' ואין לזה דרך כי אם ע"י תורה ומצוות אזי הן ע"י הנגלה הן ע"י הנסתרות ידבק את עצמו, רק שע"י הנסתר שבתורה יזכה לדביקות יותר נפלא, וזהו שאמרו דבר קטן הויות דאביי ורבא ר"ל מי שלומד רק בשביל להבין ולידע השכל שיש בפלפול הגמ' שהוא הויות וקשיות דאביי ורבא ולחדודי הוא דמכוון זה דבר קטן, כי הוא רק כמו שחושק לדבר חכמה אחרת להבדיל, אבל מי שחושק להיות מרכבה להשי"ת ע"י לימוד התורה זה בוודאי דבר גדול וכו' (שם או' כב שם).

יט

שמעתי מפיו הק' של הרב הק' האלקי מו"ה דוב בער ז"ל כי מי שעוסק בתורה לשמה היינו בשביל שיהיה דבוק בהשי"ת כי הוא שורה ומצומצם כביכול ברוחניות הבל התורה הק' היוצאת מפה הטהור של האדם ואז יזכה להיות מרכבה להשי"ת, נמצא הדביקות שמתדבק בהשי"ת הוא פנימי, ודברי תורה שלומד הוא חיצוניות ולבוש לזה הדביקות והוא הנכון, משא"כ אם אין חשקו ואהבתו בהשי"ת רק הוא דבוק עדיין בתאוות הזמן וחושק לכבוד וכו' ואזי פנימיות מחשבתו הוא הכבוד והתורה הוא חיצוניות למחשבתו ואוי לה לאותה בושה שמשים דברי תורה לבוש לפנימיות שטות

מחשבתו וכו', כי הדביקות בהשי"ת אי אפשר כ"א ע"י ענוה אמיתית וכו' (שם או' כה שם).

כ

שמעתי ממו"ה מנחם מענדיל ז"ל שנסתר נק' דבר שאין אדם יכול להבינו לחבירו כמו הטעם של המאכל אי אפשר לספר למי שלא טעם טעם זה מעולם וכו', כך הוא ענין אהבת הבורא ויראתו ית' א"א לפרש לחבירו איך הוא האהבה בלב וזהו נק' נסתר, אבל מה שהעולם קוראים נסתר חכמת הקבלה, איך הוא נסתר הלא כל מי שרוצה ללמוד הספר פתוח לפניו, ואם אינו מבין הוא עם הארץ ולפני איש כזה גמ' ותוספות ג"כ נקרא נסתר, אלא ענין הנסתרות שבזוהר והאריז"ל הכל בנויים על ענין דביקות הבורא ית' למי שזוכה להדבק בבוראו ולהיות צופה במרכבה עליונה וכו' (שם או' כו שם).

כא

והנה איתא (בליקו"מ קמא תו' יב) מה שאנו רואים שע"פ הרוב הלומדים חולקים על הצדיקים ודוברים על הצדיק עתק בגאוה ובוז זהו מכוון גדול מאת הש"י כי יש בחי' יעקב ולבן, יעקב הוא הצדיק המחדש חידושין דאורייתא ולומד תורתו לשמה וטובו גנוז ושמור וצפון לעתיד כמו שאמרו רז"ל למחר לקבל שכרם (עירובין כב), וע"ש ששכרו לבסוף על שם זה נקרא יעקב לשון עקב וסוף שכרו לבסוף, ולבן הוא תלמיד חכם שד יהודי שתורתו להתיהר ולקנטר ות"ח כזה נבילה טובה הימנו (מ"ר ויקרא א' עמ"כ) וזה ידוע שאינו נקרא ת"ח אלא ע"י תורה שבע"פ כי זה שיודע ללמוד חומש אינו נקרא ת"ח אלא זה שהוא בקי בגמ' ופוסקים, וכשלומד בלא דעת נקרא לבן ע"ש ערמומיות שנכנס בו ושונא ורודף את הצדיקים צדיק עליון וצדיק תחתון, כי שכינתא בין תרין צדיקיא יתבא, כמ"ש בזהר (ויצא דף קנג ויחי רמה) צדיקים ירשו ארץ, צדיקים תרי משמע ושני צדיקים אלו הם, זה הצדיק שחידש זאת התורה שבע"פ, זה הצדיק עליון, וצדיק התחתון זה שלומד החידושין ותורה שבע"פ היינו שכינתא כמ"ש מלכות פה ותורה שבע"פ קרינן לה, וכשהשכינה הנקרא תורה שבע"פ באה בתוך ת"ח שד יהודי זה נקרא גלות השכינה ואז יש לו פה לדבר על צדיק עתק וכו' וכשאדם לומד בקדושה ובטהרה איזה דין ופסק שחידש איזה תנא או צדיק אחר עי"ז נעשה בחי' נשיקין, ונשיקין זה בחי' התדבקות רוחא ברוחא, כי הפסק הזה הוא דיבורו של התנא ודיבור הוא החיות כמ"ש לנפש חיה ותרגומו לרוח ממללא, ורוח ממללא היינו הנפש חיה היא באה מתורה

שבע"פ כמ"ש תוצא הארץ נפש חיה, נמצא בשעה שמחדש התנא איזה חידוש ומדבר זה החידוש, זה הדיבור בעצמו היא בחי' התורה שבע"פ שחידש כי משם מוצאה כמ"ש תוצא הארץ נפש חיה, נמצא עכשיו כשלומדים את החידוש הזה, וכשמכניסין הלימוד והחידוש בתוך פה נמצא שמדבקין רוח הצדיק שחידש זה החידוש עם רוח ממללא היינו עם הדיבור הלומד זה החידוש עכשיו וזאת התדבקות רוחא ברוחא נקרא נשיקין, נמצא כשלומדין איזה הלכה שחידשו התנאים עי"ז נתדבק רוח התנא עם רוח הלומד, ודומה כאילו נושק א"ע עם התנא, אבל ת"ח שד יהודי כשלומד גמ' או פסק דין עליו כתוב נעתרות נשיקות שונא כי התנא אינו יכול לסבול רוחו של ת"ח שד יהודאין כי מי יכול לסבול לנשק א"ע עם נבילה, כ"ש שנבילה טובה הימנו, ואפילו צדיקים שכבר הלכו לעולמם וכשאנו לומדין תורותיהן עי"ז נתדבק רוחם ברוחינו כמו שאמרו חז"ל (יבמות צ"ז) שפתותיהם דובבות בקבר וזה ע"י בחי' נשיקה. וזה בחי' וישק יעקב לרחל וישא קולו ויבך פי' רש"י שצפה ברוח הקודש שאינה נכנסת עמו לקבורה. רחל בחי' תורה שבע"פ וכו' וזה בחי' וישק יעקב הוא התנא לרחל היא התורה שבע"פ שחידש, שנשק ודיבק את רוחו ברוח הקודש שבשכינה, ויבך, שצפה ברוח הקודש שלו שהוציא מפיו והכניס בתוך התורה שבע"פ וראה שבגלות הזה ע"פ רוב הלומדים אינם הגונים, נמצא שע"י לימודם שילמדו לא תכנס רוח הקודש של רחל של תורה שבע"פ לקבורה שאין שפתותיו דובבות בקבר ע"י לימודו של רשע ועי"ז ויבך על גלותו וכו', וזה ויהי כשמוע לבן את שמע יעקב בן אחותו היינו כשהלמדן יודע שמע יעקב, שיעקב בן אחותו בחי' כשרות וכו' וירץ לקראתו, ומחבק ומנשק לו, היינו שע"י לימודו מתדבק רוח התנא ברוחו, זה בחי' נשיקין, ויבאהו אל ביתו, שמביא את רוח התנא לתוך התורה שלמד עכשיו כי שם ביתו כמ"ש תוצא הארץ נפש חיה וכו' עיי"ש.

כב

הנה מבואר מזה ששלימות הלימוד הוא, שבעת שלומדין את התורה יהיה לו התדבקות רוחא ברוחא עם רוח הצדיק שחידש זה החידוש והיינו התקרבות לצדיק, וזהו עיקר שלימות הלימוד, ועיין בלק"ה (הל' ראשית הגז הל' ה) שההלכה שם היא מיוסדת על התו' הנ"ל שכתב שם וכל היחודים של הצדיקי אמת וזווגיהם בגשמיות נמשך רק משם שזהו בחי' זווג יעקב ורחל והנשיקין בחי' וישק יעקב לרחל וכו', אבל מי שאינו צדיק ונוטה לתאוות הגשמיות כפי נטייתו אל תאוה הגשמית כן נופל לבחי' שמאל, ועי"ז גם כל לימודו בבחי' שמאל וכו', ע"כ כל תקונו רק ע"י צדיק האמת הגדול במעלה שהוא

בחי' יעקב שהוא קדוש וטהור בתכלית הקדושה מתאוה זאת, ובין בזווגו בין בלמדו תורה כל כוונתו לשמים לבד לעורר זווגין ונשיקין העליונים בחי' וישק יעקב לרחל וכו', שאפילו הכשרים שנופלים לתאוה הגשמית בהיתר, צריכין תיקון גדול ע"י הצדיק הגדול וכו'.

כג

עו"ש כי זה ידוע שכל העולם מתקיים ומתנהג רק ע"י התורה הקדושה ואם היו הכל לומדים תורה לשמה לבד בלי שום פניות כלל בודאי כבר הי' העולם מתוקן לגמרי והיו כל ההשפעות והברכות בעולם ועיקר כל הקלקולים הוא מחמת המחלוקת, כי רוב הלומדים אינם לומדים לשמה, ואפילו הלומדים לשמה קצת אינו זך וברור בתכלית הזכות כראוי, וכל תיקונם הוא ע"י הצדיק האמת בחי' משה שלומד תורה לשמה בתכלית הזיכוך בלי שום צד פסולת כלל, ואם הי' כל העולם מתבטלים אצלו הי' הכל מתרפאין לגמרי, אבל בעוה"ר לא די שאינם מתבטלים אצלו אף גם הם חולקים ומתנגדים עליו וכו'. עו"ש וכפי מה שנוטה בתאוה הזאת להנאת עצמו כמו כן אינו זוכה שיהי' לימודו בצחות וזכות כראוי, וכל תיקונו הוא רק ע"י הצדיק הגדול הנ"ל שיכול להרים הכל וכו' עי"ש. הנה מבואר מזה שעיקר הבירור והתיקון והעלאת התורה שיהיה מבורר בתכלית הבירור הוא ע"י הצדיק האמת, ועיין בלק"ה (הל' יין נסך הל' ד או' כח) שכתב כי עיקר נחמתינו הוא התורה הקדושה וצדיקי אמת שבכל דור ודור, כי עיקר הנחמה בכל הגלות המר והארוך הזה היא התורה הקדושה כ"ש זאת נחמתי בעניי כי אמרתך חייתני, אבל לאו כל אדם זוכה לקבל עצות טובות מהתורה כראוי לו בכל עת כי לא זכה וכו', ע"כ הכל צריכין למרי חיטיא שהוא הצדיק האמת המבאר ומצייר לנו אור התורה לטוב וכו', וזה עיקר תקוותינו ונחמתינו בכל מיני גלויות בכלל ובפרט בגשמיות וברוחניות בבחי' זה ינחמינו ממעשינו ומעצבון ידינו זה הוא בחי' הצדיק האמת שנקרא זה בבחי' כי זה כל האדם, כי כל העולם כולו לא נברא אלא בשביל זה ולצוות לזה ושקול זה וכו' כשרז"ל נחמו נחמו עמי נחמה כפולה כי אנו צריכין נחמות כפולות דייקא בחי' נחמו נחמו, היינו נחמות התורה בחי' זאת נחמתי בעניי וכו', אבל מהתורה א"א לקבל ולינק בעצמו כראוי, כי לא זכה וכו', כי יכול לצייר אור התורה להיפך כנ"ל, ע"כ אנו צריכין עוד נחמה על נחמה הוא כח הצדיקי אמת המבארים ומציירים לנו אור התורה לטובה ולברכה ומלמדים אותנו לקבל עצות טובות אמתיות מהתורה לחיים ולטוב ולא למות ולרע ח"ו, והעיקר נחמתינו וכו', כי ע"י ציור האור לטוב ע"י הצדיקי אמת עי"ז

נעשים בכל מקום דרכים ישרים להשי"ת וכו' עי"ש. ועיין בלק"ה (הל' שבועות הל' ב אות כ') שכתב וזה בחי' מחלוקת קרח שחלק עצמו ממשה רבינו שעיקר הגדלת שם ה' על ידו, כי על ידו יכול כ"א מישראל להכלל שמו בשם ה', ע"י שנכלל בשם הצדיק שכבר השלים את שמו בתכלית השלימות ונכלל בשם ה' וכו' וכל מי שנקרא על שם הצדיק הוא נכלל בו ועי"ז הוא נכלל בשם ה' וכו'.

כד

עו"ש (בסי' כ"ב) כי כבר מבואר שעיקר החכמה הוא האמת, והעיקר להבין האמת שהיה נעלם ונסתר שיזכה להבינו ע"י חוזק אמונתו, ובשביל זה צריכין לטרוח ולהתייגע הרבה לחפש ולבקש רבי אמתי להתקרב אליו, כי עיקר התכלית הנצחי שהוא השגת האמת א"א כ"א ע"י רבי אמתי וכו' כי עיקר הרב כשמגלה לו ומאיר בו דברי אמת שלא הי' יכול להבינם בתחלה וכו', וע"כ עיקר שלימות הרב הוא כשיכול להאיר בהתלמידים יראת שמים באמת שזה עיקר תכלית התורה כשרז"ל תכלית תורה תשובה ומעשים טובים וכו' וזה הלימוד של יראת שמים דהיינו לזכות לקיום התורה זה הלימוד עמוק מאד מאד וצריכין לזה רבי גדול מאד מאד, וא"א לקבלו כ"א ע"י יגיעה גדולה וכו', וע"כ עיקר הגאולה תלוי' בהתקרבות לצדיקים אמתיים שיכולים להכניס יראת שמים וקיום התורה בעולם וכו' עי"ש. ועיין בליקו"ע (או' צדיק סי' קלב מהל' שבועות) שכתב, עיקר החכמה היא אמת וכו' כי עיקר התכלית הנצחי שהוא השגת האמת א"א כי אם ע"י רבי אמתי כי זה עיקר מעלת הרב שמאיר בו אמיתת התורה ומעמידו על האמת, כי גם בחכמת התורה הק' זה שאינו יכול להעמידו על האמת אינו רב וכו' וע"כ עיקר שלימות הרב הוא כשיכול להאיר בתלמידים יראת שמים באמת שזה עיקר תכלית התורה כמאמר רז"ל וכו', וע"כ כל הצדיקים הק' שהאירו לנו כל הדינים וכל ההלכות שבתורה אבל כשבאו להזהיר ולהוכיח על קיום התורה היו מצטערים הרבה והיו קובלים וצועקים בכמה מיני לשונות, מחמת שידעו שזה קשה מאד להכניס בעולם מחמת הבלי עוה"ז ותאוותיו וטרדותיו ובשביל זה מתארך הגלות כ"כ וע"כ עיקר הגאולה תלויה בהתקרבות לצדיקים אמתיים שיכולים להכניס קיום התורה בעולם ע"כ.

כה

ועיין עו"ש (או' קעו מהל' אפותיקי הל' ה) וז"ל שם, בכל העבודות של האדם ובפרט בעבודת התפלה צריכין זכות גדול שיוכל להעלות תפלתו ועבודתו למקום הצריך

שיעשה התיקון הצריך בכל העולמות ובפרט בשורש נשמתו, וקודם שהתפלה והעבודה עולה לשם יש סכנות רבות ועצומות בדרך ואחריות הרבה מריבוי המקטרגים האורבים על הדרך כידוע, ע"כ עיקר תיקון העבודה ובפרט עבודת התפלה הוא ע"י שמקשרים הכל להצדיק האמת שהוא בחי' המלוה הגדול וכו' עיי"ש. עו"ש (סימן קפו מהל' העושה שליח לגבות חוב הל' ב) וז"ל שם, העיקר להיות מקורב להצדיק ודבוק בו באמת בכל עת ורגע ובכל נשימה ונשימה שהוא נושם וממשיך הרוח חיים יזכור תיכף שהנשימה הזאת שהוא החיות שלו זה נמשך מהצדיק האמת שדבוק בהתורה ובהשי"ת והוא ממשיך הרוח חיים דקדושה לכ"א להשלים חסרונותיו, וע"כ יזהר להתקרב להצדיק ולהשי"ת בכל נשימה ונשימה כמאמר ז"ל כל הנשמה תהלל י-ה על כל נשימה ונשימה תהלל י-ה וכו', וע"כ צריך שידע ויזכור בכל עת שבכל נשימה ונשימה הוא ממשיך ומכניס הרוח חיים דקדושה מהצדיק האמת, ותיכף ומיד צריך לחזור ולהעלות ולהוציא הרוח חים באיזה דבר שבקדושה בתורה או בתפלה והשתוקקות ורצונות טובים להשי"ת וכיוצא, נמצא שהצדיק הוא בבחי' מלוה, כי הוא מלוה להאדם הרוח חיים כדי שאח"כ יסלק וישלם חובתו להודות ולהלל להשי"ת על כל נשימה ונשימה שכן חובת כל היצורים להודות ולהלל וכו', ומי שהוא דבוק בהצדיק באמת בבחי' הנ"ל הוא מסלק חובתו מיד ליד הצדיק בעצמו כי כל כוונתו בעבודתו ותפלתו הוא שתגיע העבודה והתפלה להצדיק האמת והוא יעלה אותה למקום הצריך, וכמבואר כבר כמה פעמים שעיקר התפלה והעבודה צריך להיות בהתקשרות לצדיקים אמתיים וכו' עי"ש.

כו

עו"ש (סי' ר"א מהל' שלוחין) צריכין ליזהר מאד לבקש ולחפש אחרי הצדיק האמת שיש לו בחי' רוח נבואה רוח הקודש שעי"ז מתברר המדמה וזוכין לאמונה שלימה וכו', וכל אדם שבעולם מקטן ועד גדול צריך ליזהר בזה מאד כל ימיו לבקש ולחפש רבי אמתי או חבר אמתי שקיבל מצדיקי אמת דברי אמת המועילים לנפשו באמת אעפ"כ עדיין צריך לחפש הרבה בכל יום וכו' כי בוודאי אין החיפוש והבקשה אחרי הגוף הגשמי של הצדיק כי אם אחרי רוח הקודש שלו שעי"ז עיקר בירור המדמה שזה תיקונו, וזה צריכין לחפש ולבקש תמיד וכו' כי עיקר היגיעה צריכין ביותר עד שימצא בחי' הרוח הקודש של הצדיק וכו' עי"ש.

כז

עו"ש (סי' רח) בכל העסקים שעוסקין הן תורה ותפלה ומצות ומעשים טובים והן מו"מ ושאר עסקים צריכין לכוון בכל עשיה שעושין ובכל דרך ועיר וכרך שהולכין אולי יזכה ע"י עסק ונסיעה זאת למצוא את הצדיק האמת בחי' משה שכל חיותו ותקוותו לנצח וחיות זרעו ודורותיו עד סוף כל הדורות וכל הנפשו"ת והעולמות התלויים בו ובהם כלם תלויים בהצדיק האמת, וזה בחי' אקומה נא ואסובבה בעיר בשווקים וברחובות אבקשה את שאהבה נפשי וכו' עי"ש.

כח

עו"ש (סי' רט) כשזוכין למצוא את הצדיק האמת הוא בחי' בוקר כמבואר בפני', וע"כ אלו התלמידים האמיתיים העוסקים בתורה ותפלה וכו' ומבקשים ומחפשים למצוא בכל עת ביותר את קדושת הרוח הקודש שיש לרבם האמיתי הם בחי' שומרים לבוקר שומרים דייקא כי עומדים על משמרתם בתוקף והתחזקות גדול ועצום מאד ושומרים וממתינים ומצפים לישועת ה' עד שיזכו למצוא אותו כראוי וכו' עיי"ש. עו"ש (סי' רכ) כלל ויסוד כל התורה כולה הוא שצריכין ליזהר מאד לבלי להטעות את עצמו בזה העולם, כי העולם הזה מטעה את האדם לגמרי, וכמו שבכל הקניינים והמו"מ צריכין להיות נזהר מאונאות והטעות, כמו כן בעיקר הקנין של האדם בעוה"ז שהוא לקנות תורה ומצוות בבחי' אמת קנה צריכין ג"כ ליזהר מאונאה וטעות, כי כמה וכמה פגמים ופניות ח"ו יש בהתורה ומצוות של רוב העולם, כי ע"י מעשיהם הפגומים על ידי זה גם הטוב שלהם פגום הרבה וא"א להנצל בשלימות מהאונאה והטעיות של זה העולם כי אם ע"י התקרבות להצדיק האמתי וכו' עיי"ש.

כט

עו"ש (סי' רכא) כל אדם בשעת לימודו ועבודתו צריך לקשר עצמו להצדיקים אמתיים שבדור, ואז יזכה שהצדי' יברר גם הלימוד והעבודה שלו, ויהי' נמשך עי"ז שפע רוחניות ושפע גשמיות לכל דרי מעלה ומטה עי"ש. עו"ש (סי' רלא) מי שאינו זוכה לידע מהצדיק האמת הזה שהוא בחי' נקודת האמת בחי' יעקב, אזי אפילו הוא איש כשר ועובד השי"ת ומתפלל ועוסק בתורה, אבל ע"פ רוב כל עבודתו הוא במרירות בלי שום חיות והתלהבות וחמימות דקדושה ואין להשי"ת שעשועים מעבודה כזאת כי היא בבחי' שינה, אבל הצדיק האמת בחי' יעקב הוא ממשיך חידושי תורה בדרכים נפלאים ונוראים

מאד ובשכליות נפלאים ונוראים כאלו עד אשר מציג ותוחב השכל האמיתי בתוך רהיטי מוחין של המתקרבים אליו שיהי' תחובים בהם בעומק גדול עד שלא יהי' כח לשום טעות של המדמה להעבירם מזה ח"ו כי כבר הם מבינים האמת לאמיתו היטב היטב עד שזוכין עי"ז לעבוד את השי"ת בתמימות והתלהבות גדול דקדושה וכו' עי"ש.

ל

עו"ש (או' רלה) עיקר שלימות השגת הצדיק הוא כשזוכה ע"י השגתו נסתרות שבתורה להמשיך עי"ז עצות ודרכים ונתיבות ותחבולות איך להביא ישראל לידי מעשה ולקיום התורה, כי לא המדרש עיקר אלא המעשה עיי"ש.

לא

עו"ש (סי' רנא) עיקר תיקון לימוד התורה הוא ע"י בחי' צדיק, ומי שמפריד בחי' למדן מבחי' צדיק ואומר שלימוד התורה בעצמה הוא העיקר ואינו משגיח על תיקון מעשיו כלל ואינו כפוף תחת הצדיק האמת, מכל שכן כשח"ו חולק עליו, אזי לא זכה נעשית לו סם מות כי מצייר אותיות התורה להיפך ח"ו, והכלל שעיקר התיקון של כל העולמות הוא ע"י הצדיקי אמת שזכו לשמירת הברית בשלמות וכו' אך אפילו מי שאינו זוכה לזה לבחי' צדיק בשלמות אעפי"כ אם הוא מכניע את עצמו על כל פנים תחת הצדיק כעבד תחת אדוניו, אזי כל תורתו ולימודו וכל מעשיו מקבלין תיקון ע"י הצדיק האמת שמצייר הכל לטוב, ואזי נאמר עליו ג"כ זכה נעשית לו סם חיים ע"י כח הצדיק האמת עיי"ש.

לב

הנה מבואר מהנ"ל שעיקר שלימות העבודה הוא דייקא על ידי התקרבות לצדיקי אמת, והנה מבואר בספרים דהא דאמרו חז"ל (קדושין דף ל) בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין דהיינו דוקא תורה שלומד לשמה, ולזכות לתורה לשמה הוא על ידי התקרבות והתקשרות לצדיקים. ועיין בעצת שלום (או' תלמוד תורה סי' צח) שכתב מי שמקשר עצמו בשעת לימודו להצדיק האמת וכשרי הדור ועי"ז עולה הלימוד להשכינה ע"י הצדיק זוכה שיסבב השי"ת ברחמיו בתחבולותיו שיגיע לימודו להצדיק האמת וכשר הדור, ועי"ז עולה הלימוד להשכינה ע"י הצדיק האמת וכו' עיי"ש. הנה מבואר מזה שע"י התקשרות להצדיק עולה הלימוד להשכינה.

לג

ועיין עוד שם (סי' קב) שכתב עיקר הפגם של עץ הדעת טוב ורע הי' שלא כללו בחי' למדן וצדיק יחד שזהו בחי' הפגם של הלומדים החולקים על הצדיקים, שאומרים שעיקר הוא רק הלימוד בעצמו ואין צריכין להתקרב לצדיקים ולתקן מעשיהם כלל, ולבסוף זה וזה לא עלתה בידם כי אח"כ משליכין גם לימוד התורה אחרי גיום כמצוי בעוה"ר בכמה אנשים שבימי נעוריהם עסקו בתורה קצת, ואח"כ פרקו עול תורה לגמרי וגם קלקלו מעשיהם יותר מעמי הארץ, וכל זה מחמת שלא השגיחו על תיקון מעשיהם כלל ולא השתדלו להתקרב לצדיקי אמת ואמרו שעיקר הוא הלימוד ולבסוף זה וזה לא נתקיימו בידם, כי באמת עיקר תיקון לימוד התורה הוא ע"י בחי' צדיק ומי שמפריד בחי' למדן מבחי' צדיק הוא בחי' אחר שקיצץ בנטיעות כי תכלית תורה תשובה ומעשים טובים כמו שארז"ל, וכשהלמדן כפוף להצדיק אזי זוכה לצייר אותיות התורה לטוב ע"י כח הצדיק שהוא הרב האמת, אבל כשאינו כפוף תחתיו ומכל שכן כשחולק עליו ח"ו אזי לא זכה נעשית לו סם מות כי מצייר אותיות התורה להיפך ח"ו ע"י שמפריד בין בחי' למדן לבחי' צדיק, כי עיקר ציור האותיות התורה לטוב שיהי' בבחי' סם חיים הוא רק ע"י הצדיק האמת שזכה לשמירת הברית בתכלית השלימות, ואפילו מי שאינו זוכה לזה שיהי' הוא בעצמו בבחי' צדיק בשלימות אעפ"כ אם הוא מכניע א"ע על כל פנים תחת הצדיק כעבד תחת אדוניו אזי כל תורתו ולימודו וכל מעשיו מקבלין תיקון ע"י הצדיק האמת שמצייר הכל לטוב, ואזי נאמר עליו ג"כ זכה נעשית לו סם חיים ע"י כח הצדיק עי"ש. הנה מבואר מזה שעיקר שלימות של לימוד התורה הוא ע"י התקרבות להצדיק.

לד

והנה מצינו בכמה ספרים שהעירו על לימוד המוסר ולא מצאו די סיפוקם בלימוד התורה בלבד, ועיין ספר התרגשו"ת הלב (סי' א') שמביא שם מספר משכיל אל דל שכתב על הא דאמרו חז"ל (ברכות ד"ה) אמר ר' שמעון בן לקיש לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע פרש"י יעשה מלחמה אי אזיל מוטב ואם לאו יעסוק בתורה שנאמר אמרו בלבבכם, הי' לו לומר שילמד תורה, ונלענ"ד לפרש דדוקא בכוונה דייק ואמר אמרו בלבבכם משום דהא דאמרו חז"ל (קידושין דף ל ע"ב) בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין (ושם) אם פגע בך מנוול זה משכהו לביהמ"ד אם אבן הוא נימוח ואם ברזל הוא מתפוצץ, דבר זה לאו מילתא פסיקא הוא שהתורה היא רפואה ותבלין ליצה"ר שהרי אחז"ל זכה נעשה לו סם חיים לא זכה נעשה לו סם מות (והיינו כשאינו לומד ע"מ לעשות) וכתיב אני חכמה

שכנתי ערמה כיון שלומד אדם תורה נכנס בו ערמומיות, וכן תניא בברייתא דאבות הלומד תורה לשמה מקרבתו לידי זכות ומרחקתו מן החטא. מבואר בהדיא שרק לימוד תורה לשמה יש לה סגולה זו להיות תבלין ליצה"ר. והנה הלומד תורה שלא לשמה עבור איזה פני' שיהי' רב או עשיר וכיוצא בו, אזי רק פיו לומד תורה ולא לבו אלא לבו לומד ממון, או גדולה או כבוד, משא"כ הלומד לשמה ואומר בכל יום בדמעות אהבה מודה אני לפניך ששמת חלקי מיושבי ביהמ"ד, ברוך אלקינו שבראנו לכבודו ונתן לנו תורת אמת וחיי עולם נטע בתוכנו וכל שמחתו והצלחתו הוא שיזכה ללמוד תורת ה' ולהגות בה, אזי פיו ולבו שווין שהרי בלבו אין שום פני' וכוונה אחרת רק ללמוד תורת ה', וזה שאמר דוד רגזו כנ"ל, ואם לא נצחו יעסוק בתורה שהיא תבלין, ואיזה תורה היא תבלין תורה שלומד לשמה מש"ה אמר אמרו בלבבכם עכ"ל.

לה

ועיין עוד שם שהביא שם מספר מאמר ידיעה בתחילה שכתב שם אם תבקשנה ככסף וכו' ואני מוסיף לה שאינו אומר אז תהי' ירא ה' אלא אז תבין כלומר שתבין מהו יראת ה' ותבין דרכי היצר ותחבולותיו אבל עדיין אינך בטוח ממכשול ותהי' פעם מנצח ופעם מנוצח ואם לא יבקש ככסף לא תבין כלל מהו יראת ה' ותהי' נחשב בעיניך כצדיק בכל דרכיך ותהי' פעם מנצח ואלף פעמים מנוצח, אבל לזכות למעלות הצדיק באמת שלא תהי' מנוצח זו היא קשה מאד וצריך לזה סיעתא דשמיא להפריד הקליפה מן הקדושה מכל וכל ואף אם תלמוד כל ספרי הקדושים לא יועיל כי אם להרהורי תשובה בשעת מעשה כידוע לכל משכיל אמיתי עכ"ל עי"ש. מלשון אז תבין דנראה דגם אחרי היגיעה אינו מגיע רק להבין וכו' דאם אינו לומד מוסר פעם מנצח ואלף פעמים מנוצח, ואינו מבין מהו יראת ה' ונחשב כצדיק בעיניו וע"י המוסר יכיר מיעוט ערכינו וגם רק פעם מנוצח ופעם מנצח, ואם ע"י מה שמבין ביראת ד' יזכה להגיע להדרגה המעולה ביראת ד' יכול להגיע לרוה"ק, וע"ז אמרו בירושלמי (שבת פ"א) יראת חטא מביאה לידי רוה"ק וכתיב אז תבין יראת ד' ודעת אלקים תמצא, היינו אם זכה להשלים עצמו במדת היראה דהא הכל כלול באז תבין דע"י הבינה יוכל לזכות לעלות ממדרגה למדרגה ביראת ד' עד המדריגה המביאתו לרוה"ק והבינה ביראת ד' הפתח להכנס במדרגת היראה וכו' עיי"ש, ומבואר מזה דלזכות למדרגה ביראת ה' צריכין הרבה יגיעה וטרחה.

לו

ועיין עו"ש בספר הנ"ל (סי' ב' או"ד) שהביא מליקוטי מוסר ממהר"י אזולאי וז"ל שם, ואותם ת"ח שאינם רוצים ללמוד מוסר על הרוב הם מתגאים בלימודם וחושבים שהם חכמים גדולים ואינם חשים להתפלל כהוגן ופוגמים ברית הלשון והמעור וכיוצא ולכן אין תורתם רצוי' כי אינה לשמה ות"ח אשר נגע יראת ד' בלבבם ימהרו לשוב וילמדו מוסר ותיכף יכירו בגאותם ומהות למודם ואשר נכשלים בכמה ענינים וישובו אל ד' ואז לימודם יעלה לרצון לפני ד' וכו' עכ"ל, ומביא שם עוד מספר פלא יועץ (או' מוסר) שכתב ידוע ומפורסם מעלת לימוד המוסר עד שפי' המפרשים שמה שאמרו רז"ל בראתי יצה"ר בראתי לו תורה תבלין וכו' הכל הוא על לימוד המוסר וכו' עכ"ל. והנה הבאנו לעיל דזה קאי על לימוד הנסתר, ויכולים לומר דלימוד הנסתר הוא באמת לימוד המוסר.

לז

עוד מביא שם מס' ראשית חכמה (שער התשובה סוף פ"ב) שכתב שם, קודם החרטה והתשובה אין תורתו רצוי' ומקובלת וכו' ולזה כיוון החסיד ר"י ב"ר אלעאי ע"ה באמרו אשרי מי שעמלו בתורה ועושה נחת רוח ליוצרו פי' שהעוסק בה נקי מחטא ועון שאז המלך משתעשע בו ובתורתו, וזו היתה מעלת הראשונים שהיתה תורתם רצוי' כ"כ שהיו פטורים אפילו מן התפילה מפני שהיתה התורה שלהם נקי' וכו', והטעם כי בעסק התורה האדם מושך השכינה עליו ובהיותו נקי מחטא מצאה השכינה כסא ומושב שבו תשב ותנוח כאדם היושב בכסא מתוקן כראוי שהכסא ההוא נחת רוח לו, כן צריכה התורה שתהי' כסא מתוקן למשוך השכינה שתשב בו, אבל בהיות האדם מלוכלך בכתמי עונותיו אין התורה שורה בו כי אין בו כסא לשרות לא התורה ולא השכינה, כי כל חטא יהי' קוץ מכאיב וסלון ממאיר ליושב על הכסא, ולכן קודם צריך וכו' בתשובה כראוי ואח"כ יעסוק בתורה ויקח דמיון מהדין הפסוק בגמ' ובפוסקים כי במקום שיש ריח רע אסור לעסוק שם בתורה ובתפילה וצריך להרחיק ד' אמות ממקום שכלה הריח, כן הדבר לעוסק בתורה וכו' כי כל הקדושים העליונים מתרחקים וכן נודע וכו', ועיקר התורה היא התשובה והמעשה וכו' עכ"ל.

לח

עו"ש מספר יערות דבש (חלק א' דרוש א') שכתב שם וז"ל, והנה כבר אמרנו כי ימים אלו ראוים לקבוע בתורה כי היא סם חיים, אבל באמת לבעלי התשובה כאשר אנחנו

בעוונותינו הרבים רובם ככולם צריך תפלה כי לולא תפלה ותחינה אין תורתינו מועיל כי במקום צואה התורה תעובה ונחנו מלאים צואה בעוה"ר לרוב עונות ולכלוכים אבל בתפלה ירחץ ד' את בנות ציון, ועיקר תפלה בהכנעה ושברון לבב וכו' עכ"ל. הנה עין הרואה שאפילו אדירי התורה בדורות הקודמים כהגאון הקדוש והנורא הרבי ר' יהונתן זצ"ל שהיה עמוד התורה כתב כדברים האלה אין תורתינו מועיל ונחנו מלאים צואה וכו' וכתב בתפלה ירחץ ה' את צואת בנות ציון וכתב דברים נלהבים נוראים ונפלאים אשר לעבודת התפלה הם מעוררים ושלזכות לתשובה באמת הוא ע"י עבודת התפלה לזה זוכים. ועיין בהקדמת ספר השתפכות הנפש שמדבר שם ממעלת התפלה וההתבודדות ושזה הדרך הקדוש הוא הדרך הישן שדרכו בה אבותינו ונביאינו ורבותינו הק' ז"ל מעולם, וכל תלמידי הבעש"ט הק' זצ"ל הלכו בדרך הזה, עד שבא רבינו הק' ננמ"ח זצוק"ל שעסק הרבה בתפלה ותחנונים והתבודדות בשדות וביערים, ואמר שכל עסקו הוא תפלה (עיין ליקוטי מוהר"ן תנינא סי' צג) וגילה לנו אשר אין שום עצה להנצל מגודל התגברות היצר שתמיד הוא שוקק ומתאוה להכשיל את האדם, רק ע"י התבודדות שהוא כפי אשר כל אחד יודע את נגעי לבבו ומכאובי נפשו יקבע לעצמו מקום מיוחד לשפוך שם לבבו לפניו ית', מכל מה שעובר עליו בלשון שאנו מדברים בו ולבקשו שיקרבהו לעבודתו ית' וכו', ואמר שהתפלה הוא עצה כלליות ושורש לכל העצות המובאים בספריו הק' וכו', ואמר שמקטן ועד גדול א"א להיות איש ישראלי, כי אם ע"י התבודדות, ואמר אשר עיקר הכלי זיין של איש הישראלי לנצח את יצרו הוא רק התפלה והתבודדות (עיין בליקו"מ קמא סי' ב'), ועיין בספר שיחות הר"ן בתחלתו בסיפורי הנהגותיו ויגיעתו בעבודת ה' שכתב עיקר עבודתו אשר על ידה זכה למה שזכה הי' רק ע"י ריבוי התפלות והתחינות והבקשו"ת והריצויים והפיוסים שהי' רגיל מאד להתפלל ולהתחנן לפניו ית' והי' מרצה ומפייס אותו ית' בכמה מיני תחינות ובקשו"ת שיזכהו ברחמיו לקרבו לעבודתו ית' ועיקר מה שהועיל לו הי' התפלות בלשון אשכנז המדובר בינינו וכו' וזהו העיקר מה שהועיל לו לזכות למה שזכה וכו' עי"ש.

לט

עו"ש (סי' קנ"ד) אמר, עיקר מה שהגיע למדריגתו הוא רק ע"י ענין פראסטק שהי' מדבר הרבה ומשיח הרבה בינו לבין קונו ואמר תהלים הרבה בפשיטות ועי"ז דייקא הגיע למה שהגיע וכו' עיי"ש. ועיין בהשיחות הכתובים בסוף ליקוטי מוהר"ן (שם סי' צו) ואמר

שהדיבור יש לו כח גדול מאד כי הלא יכולין ללחוש על קנה שריפה שלא תוכל לירות והבן וכו' עי"ש.

מ

וע"ש (סי' צח) עוד אמר לענין התחזקות בהתבודדות ותחינות ובקשו"ת כי הדיבור יש לו כח גדול לעורר את האדם אע"פ שנדמה להאדם שאין לו לב, אעפי"כ כשידבר הרבה דברי התעוררות ותחינות ובקשו"ת וכיוצא זהו בעצמו שמדבר הוא בחי' התגלות התעוררות לבו ונפשו להשי"ת, בבחי' (שה"ש ה') נפשי יצאה בדברו שהדיבור בעצמו הוא התגלות הנפש ולב, ולפעמים ע"י שידבר הרבה אעפ"י שיהיה בלא לב כלל אעפי"כ יבא אח"כ עי"ז להתעוררות גדול בלב ונפש, והכלל כי הדיבור בעצמו יש לו כח גדול.

מא

עו"ש (סי' ק') סיפרו לי שאמר שמקטן ועד גדול א"א להיות איש כשר באמת כ"א ע"י התבודדות, והיה מזכיר כמה וכמה צדיקים מפורסמים אמתיים, ואמר שכולם לא באו למדריגתם כ"א ע"י התבודדות וכו' עי"ש.

מב

עו"ש (סי' קא) כי עיקר כלל ושורש ויסוד של כל העצות להתקרב להשי"ת הוא רק אמירת תהלים ושארי תחינות ובקשו"ת והתבודדות לפרש שיחתו בינו לבין קונו, לבקש מלפניו שיקרבו לעבודתו ית' ורק עי"ז זוכין לנצח המלחמה אם יהי' חזק ואמיץ מאד תמיד להעתיר ולהתפלל ולהתחנן לפני הש"י תמיד יהי' איך שיהי', אז בוודאי ינצח המלחמה אשרי לו, כך הבנו מדברי רבינו ז"ל כי אעפ"י שנמצאים כמה עצות טובות בספרי רבינו ז"ל שהם מלאים עצות להתקרב להשי"ת, אעפ"כ ע"פ רוב קשה להאדם לקיים העצה בעצמה, ע"כ העיקר הוא תפילות ותחינות ובקשו"ת יהי' איך שיהי' עכ"פ ידבר בפיו באיזה בחי' שהוא ויבקש מהשי"ת תמיד שיוציא אותו מחשך לאור ויחזירהו בתשובה שלימה באמת וכו' עי"ש. הנה עין הרואה מזה ששורש ויסוד של כל העצות להתקרב להשי"ת אשר גילה רבינו הק' זצ"ל הוא עבודת התפלה, אשר ע"י עבודת התפלה זוכה האדם להתקרב להשי"ת.